

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

Ἀρχισυντάκτης : Ἀριστείδης Κ. Οἰκονόμος

Διαγόρος παρ' ἅπασιν τοῖς ἐν Ἀθήναις Δικαστηρίοις,
Ὑφηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΤΟΜΟΣ 7^{ος} — ΕΤΟΣ 7^{ον}

1879 — 1880

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 41.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΠΕΡΙ ΣΤΑΘΕΡΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ.

Ἐπάρχει ἄρα γε μέτρον τῶν τιμῶν ἀμετάβλητον καὶ παγκόσμιον, πρὸς τὸ ὁποῖον ὅλαι αἱ συναλλακτικαὶ ἀξίαι νὰ καταμετρῶνται; Ὅπως τὸ μέτρον τῶν ἐκτάσεων, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τοιοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν τιμῶν; Δὲν ὑπάρχει ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐνησχόλησε τόσον τοὺς θεωρητικοὺς οἰκονομολόγους, ὅσον τὸ προκείμενον. Ζητεῖται ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον δὲν μεταβάλλει τὴν ἀξίαν του καθ' ὅλας τῶν ἐθνῶν τὰς περιόδους, οὐχὶ ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας φύσεώς του διότι ἀδύνατος αὕτη ἐν τῷ ἀεικινήτῳ τούτῳ κόσμῳ, ἀλλ' ἐκ τῆς συμπτωματικῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀποτελούντων τὰς τιμὰς στοιχείων. Πρόκειται δηλαδὴ περὶ ἀνακαλύψεως πολυτιμωτάτου ἐφοδίου εἰς καταμέτρησιν τῶν ἀξιῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον, μέτρου αἰωνίου ὅπως εἶναι ἡ μαθηματικὴ ἀλήθεια.

Ἐὰν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰς δευτερευούσας περὶ τοιούτου μέτρου τῶν τιμῶν ιδέας, ὡς τὴν τοῦ J. Stuart περὶ τραπεζικοῦ νομίσματος καὶ τοῦ Casaux περὶ ἀναλογίας στηριζομένης εἰς τρεῖς ἰδιαιτέρας ἀναλογίας μεταξὺ δύο τόπων, ἤτοι τοῦ τόκου, τῆς τρεχούσης ἀξίας καὶ τῆς πραγματικῆς, —τρία εἶναι τὰ κύρια μέσα τὰ ὁποῖα ὑπό τινα γενικὴν ἔποψιν ἐπροτάθησαν εἰς καταμέτρησιν τῶν ἀξιῶν. Οἱ μὲν ἐθεώρησαν ὡς ἀσφαλὲς μέτρον τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὸ χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν νόμισμα, οἱ δὲ τὸν σίτον. Θέλομεν οὕτω πραγματευθῆ αὐτὰ κατὰ σειράν.

Α'. Ἔργασια τοῦ ἀνθρώπου.—Κατὰ τὸν Smith τὰ παντοειδῆ ἐφόδια, ὅσον δήποτε καὶ ἀν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τῆς ἐκτάσεως τῶν χρόνων καὶ τῶν τόπων, ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἅμα δύνανται νὰ ἀνταλλαχθῶσι πρὸς τὴν αὐτὴν ποσότητα ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὑποτίθεται ἐν τῇ προτάσει ταύτῃ, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ἐργασία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀμετάβλητος. Ἐξ ἀνάγκης δὲ, διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν διαφόρων ἔργων ἢ πράξεσι αὕτη ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν ἐργασίαν κοινοῦ ἐργάτου. "Ὅ,τι δίδει ὁ ἐργάτης ὅστις ἐργάζεται, ἡ θυσία τὴν ὁποίαν προσφέρει μερίδος τοῦ χρόνου του, τῶν δυνάμεών του, τῆς ἐλευθερίας του, ἡ θυσία αὕτη εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ καθ' ὅλους τοὺς χρόνους καὶ καθ' ὅλους τοὺς τόπους. Εἶναι ποσότης βεβαία καὶ σταθερὰ, προσδιορισμένη ὑπὸ τῶν φυσικῶν νόμων, ὅπως ἡ πορεία τῶν ἀστρῶν καὶ ἡ περίοδος τῶν τοῦ ἔτους ὥρῶν. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην ἡ ἐργασία εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀξίας. Ἐὰν γνωρίζωμεν ὁποίαν ποσότητα ἐργασίας ἠδυνήθη ἀντικείμενόν τι νὰ πληρώσῃ ἢ νὰ παραγγείλῃ ἐν διακεκριμέναις ἀπ' ἀλλήλων ἐποχαῖς, ἔχομεν πλήρη γνῶσιν τῆς σχετικῆς ἀξίας τοῦ ἀντικειμένου τούτου κατὰ τὰς ἐποχὰς ταύτας. Δυνατὸν αἰ πραγματεῖται αἰ διδόμεναι εἰς ἀντάλλαγμα πρὸς τὴν ἐργασίαν νὰ εἶναι ὅτε πλείότεραι καὶ ὅτε ὀλιγώτεραι, αἰτία εἶναι οὐχὶ ἡ ἐργασία, τῆς ὁποίας ἡ χειρωνακτικὴ ἐννοία μένει πάντοτε ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ἡ τιμὴ τῶν πραγματειῶν ἣτις ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει. Ἡ ἐργασία ὑποτίθεται ἀμετάβλητος μονάς, ἀντιπροσωπεύουσα πάντοτε τὴν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου θυσίαν εἰς χρόνον, εἰς δύναμιν καὶ εἰς ἐλευθερίαν.

Κατὰ τοῦτο ἠδύνατό τις νὰ ἔχῃ διαφόρους ἐνδυσμαούς, διότι ὁ δημοκρατικὸς ἐργάτης δὲν ἔχει ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς τὴν ἐλευθερίαν του, ἐφ' ἧς τὸν ἐκτιμᾷ ὁ ὑπὸ δεσποτείαν διατελῶν· ὁ χρόνος φυλῆς δραστηρίας δὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ νομισματος πρὸς τὸν χρόνον φυλῆς νωθρᾶς· καὶ ἡ ἐργατικὴ ἰσχὺς δὲν εἶναι ἐπίσης διαμεμοιρασμένη μεταξὺ ἐθνῶν καὶ κλιμάτων. Ἄς λάβωμεν, λέγει ὁ Rossi, τὸν ἀνθρώπον τοιοῦ-

τον ὁποῖος ἐξέρχεται ἐκ τῶν χειρῶν τῆς φύσεως· ἄς δοκιμάσωμεν τὰς δυνάμεις διαφόρων ἀνθρώπων ἐν διαφόροις κλίμασι, θὰ εὐρωμεν ὅτι πολὺ οὔτοι ἀπέχουσι τῆς ἰσότητος τὴν ὁποίαν ὑποθέτει ἡ ἀνωτέρω θεωρία. Ἄλλ' ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ τῆς αὐτῆς εἰς χρόνον δαπάνης, ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἡ αὐτὴ ἀπανταχοῦ, ὅτι ὑπάρχει πάντοτε ἡ αὐτὴ θυσία εἰς χρόνον, εἰς δύναμιν καὶ εἰς ἐλευθερίαν, καθίσταται οὕτως ἄρα γε εὐκολωτέρα ἢ λύσις τοῦ προβλήματος; Νὰ τὸ πιστεύσῃ τις εἶναι προφανῆς πλάνη, στηριζομένη ἐπὶ τῆς συγχύσεως δύο ἰδεῶν καλῶς διακεκριμένων, τῆς φύσεως τοῦτέστι τοῦ πράγματος πρὸς τὴν ἀξίαν αὐτοῦ.

Τί σημαίνει διὰ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ ἐργάτης εἶναι Ρωμαῖος σύγχρονος τοῦ Μαρίου, Γάλλος, Ἄγγλος ἢ κάτοικος τῆς Σινικῆς; Δὲν εἶναι τέσσαρες ἀνθρώποι, ἕκαστος τῶν ὁποίων θὰ δώσῃ ἴσην μερίδα χρόνου ἐκ τῶν εἴκοσι καὶ τεσσάρων τοῦ ἡμερονυκτίου ὥρῶν; Δὲν θὰ στερηθῶσιν ὅλοι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐλευθερίας νὰ κατασκευάσωσιν ἕτερον ἀντικείμενον καὶ δὲν θὰ καταβάλωσιν ὅλοι τὴν αὐτὴν τῶν μυῶνων κίνησιν; Ἄς ὑποθέσωμεν ἐντεῦθεν ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὸ διδόμενον παρ' αὐτῶν ἀντικείμενον, τὴν ἐργασίαν ἦτοι, ὑπάρχει ταυτότης παρ' ὅλοις τοῖς ὑπὸ σύγκρισιν προειρημένοις ἀνθρώποις, ἄρα γε ὑπάρχει ἐντεῦθεν καὶ ταυτότης ἀξίας; Ἡ τιμὴ τῆς ἐργασίας ἀνθρώπου τῆς ἀρχαίας Ρώμης, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Σινικῆς εἶναι ἡ αὐτὴ; Οὐδαμῶς. Διότι ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν σχετικῶς πρὸς τὴν ζήτησιν ὑπάρχει μικρὸς ἀριθμὸς ἐργατῶν, ἡ ἐργασία ὑπερτιμᾶται· καὶ ἐὰν ἡ ζήτησις ἐλαττωῦται, ἡ μὲν ἀξία τῆς ἐργασίας καταπίπτει, ὁ δὲ ἐργάτης δὲν λαμβάνει τὸ αὐτὸ ἡμερομίσθιον. Ἐπειτα ὁποῖα σχέσις ὑφίσταται μεταξὺ δεδομένου ἀντικειμένου καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ; Μετρᾷ τις τὴν ἀξίαν διὰ τῆς ὕλης ἢ διὰ τοῦ σχήματος τῶν πρὸς ἐκτίμησιν ἀντικειμένων; Ἡ ἀξία δὲν μετράται εἰμὴ διὰ τῆς ἀξίας· ἡ ἀξία ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀμετάβλητος καὶ οὐχὶ τὸ ἀντικείμενον. Στήλη ἐκ

πορφυρίτου τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους, λέγει ὁ Rossi, ὁμοία τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου καὶ ὁμοία τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν, ἐὰν ἔχωσι τὰς αὐτὰς διαστάσεις, τὴν αὐτὴν ποιότητα, τὴν αὐτὴν τέχνην, δὲν παριστῶσιν αἰσθητὴν τινα διαφορὰν ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀντικείμενον των, αὐτὸ καθ' ἑαυτό. Ἄλλ' ἡ ἀξία τῶν στηλῶν τούτων εἶναι ἡ αὐτὴ καθ' ὅσον μεταβαίνομεν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους εἰς τοὺς τοῦ Αὐγούστου, εἰς τοὺς νῦν; Ἡ ἀπόδειξις ὅτι αἱ στηλαὶ αὗται εἶναι ἰσοδύναμοι εἰς ὠραιότητα καὶ μεγαλεῖον, φέρει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶναι καὶ ἰσάξιοι; Πρὸς λύσιν λοιπὸν τοῦ προβλήματος ἔπρεπε νὰ ἀποδειχθῇ οὐχὶ ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ὅτι ἀντιπροσωπεύει πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀξίαν· ἀπόδειξις δηλαδὴ ἀδύνατος.

Δὲν φαίνεται εὐτυχέστερα ἡ τροποποίησις, τὴν ὁποίαν ὁ Ricardo εἰσάγει εἰς τὴν θεωρίαν ὅτι ἡ ἐργασία, εἶναι τὸ μέτρον τῶν τιμῶν. Ἡ τροποποίησις αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ἐποψιν τῆς ποσότητος τῆς ἐργασίας, ἣτις εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν παραγωγήν. Ὑποτίθεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ αὐτὴ ποσότης ἐργασίας δύναται νὰ ἔχῃ τὰ αὐτὰ βιομηχανικὰ ἀποτελέσματα, λησμονουμένου ὅτι ἀναλόγως τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης διευθύνσεως τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἀδιακόπως τροποποιοῦνται.

Ἄξιον ἐν τούτοις παρατηρήσεως, ὅτι ἡ Γαλλικὴ ἐπαναστάσις τοῦ 1879 ἔδωκε τὸ μεταρρυθμιστικὸν αὐτῆς κῦρος εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Smith περὶ τῆς ἐργασίας δηλαδὴ ὡς μέτρον τῶν τιμῶν, διότι βλέπομεν ἐν τῷ συντάγματι τοῦ 1791, ὅτι ἵνα παρίσταται τις ὡς μέλος ἐν ταῖς πρωτοτύποις συνελεύσεσι τοῦ λαοῦ ἔπρεπε νὰ πληρόνῃ φόρον ἴσον πρὸς τρία ἡμερομίσθια, καὶ ἵνα ὀνομασθῇ ἐκλέκτωρ ὤφειλε νὰ ἔχῃ εἰσόδημα ἴσον πρὸς διακόσια ἡμερομίσθια.

Β'. Νόμισμα.—Ὡς μέτρον τῶν τιμῶν, τὰς ὁποίας ἀπαντᾷ τις ἐν τῇ βιωτικῇ μεταξὺ διαφόρων χρόνων καὶ τόπων, ἐπροτάθη τὸ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου νόμισμα. Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ μέτρον τῶν τιμῶν τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, τὸ νόμισμα θὰ ἦτο ἐν πολλοῖς ἀσφαλέστερον μέτρον. Ἄλλ' ἐν τῇ μεταβά-

σει ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον ὑπόκειται καὶ τὸ νόμισμα, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἀντικείμενα τῆς συναλλαγῆς, εἰς διακυμάνσεις πανθομολογουμένας. Ὅποιαδῆποτε δὲ καὶ ἂν εἶναι ἡ ταχύτης τῆς συγκοινωνίας, λέγει ὁ Rossi, μεταξὺ τῶν ἐμπορικῶν χωρῶν καὶ ἡ εὐκολία τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀγορῶν, ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος εἶναι ἐπίσης εὐμετάβλητος καὶ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους, ὅπως ἡ ἀξία παντὸς ἄλλου πράγματος. Ἀπόδειξις αἱ ἐποχαὶ τῶν νομισματικῶν κρίσεων, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ταχύτης τοῦ ἀτμοῦ δὲν ἐπαρκεῖ νὰ φέρῃ τὴν ποθητὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῶν νομισμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι διεσπαρμένα ἀπανταχοῦ.

Ὁ νόμος τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς περιλαμβάνει καὶ τὰ νομίσματα ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς. Πρόκειται, ἀκριβῶς εἰπεῖν, περὶ συναλλακτικῆς ἀξίας, ἣτις ἐξαρτᾶται ἐκ δύο στοιχείων, ἐκ τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ πράγματος καὶ ἐκ τῆς ποσότητος αὐτοῦ. Ὅσάκις θᾶτερον τῶν στοιχείων τούτων τροποποιεῖται, ἐπέρχεται ἀναγκαίως τροποποίησις καὶ εἰς τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Τούτου δοθέντος, δύναται ἡ ἀνάγκη τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται τις τοῦ νομίσματος νὰ εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ, καὶ ἡ ποσότης τοῦ νομίσματος σταθερὰ νὰ μένη; Ἡ ἀνάγκη μεταβάλλεται καθ' ὅσον τὰ πολύτιμα μέταλλα δύνανται νὰ ζητηθῶσι ὡς νομίσματα ἢ ὡς μεταλλικὴ ὕλη, καὶ καθ' ὅσον ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο εἶναι εὐκολωτέρα. Ὑποθετέον ὅτι ἡ ἀνάγκη τοῦ νομίσματος εἶναι ὡς δέκα, ἐνῶ ἡ ζήτησις τῶν τιμαλφῶν, τῶν κοσμημάτων, αὐξάνει αἰφνηδίως καὶ ὅτι φθάνει σήμερον μὲν εἰς δύο, αὔριον δὲ εἰς τέσσαρα ἢ ἕξ. Δὲν εἶναι προφανές ὅτι ἡ ἀναπτυσσομένη αὕτη εἰς μεταλλικὴν ὕλην ἀνάγκη θὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος διὰ τῆς εὐκόλου καὶ ταχείας μετατροπῆς τοῦ νομίσματος εἰς μεταλλικὴν ὕλην; Ἐὰν ἀπ' ἐναντίας ἡ ἀνάγκη τοῦ νομίσματος εἶναι μᾶλλον κατεπεύγουσα, ἀπρόοπτος καὶ ἔκτακτος, ὡς π. χ. ἐνίοτε ἐν χρόνοις πολεμικοῖς, θὰ λάβῃ χώραν τὸ ἐναντίον. Ἀναλόγως τῶν ἀντιθέσεων τούτων ἢ τὰ νομίσματα χωνεύονται εἰς ἀπόκτησιν

πολυτίμων κοσμημάτων, ἢ τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη χωνεύονται εἰς ἐκτύπωσιν νομισμάτων.

Ἡ ἀνάγκη τοῦ νομισματοποιημένου χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μεταβάλλεται ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, ἀναλόγως τῆς ὑπάρξεως ἢ ἐλλείψεως ἐπικουρικῶν συναλλαγῆς μέσων, ὡς π. χ. τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, τῶν συναλλαγματικῶν καὶ ἄλλων χρηματιστικῶν μεταβιβάσεων. Ἡ ζήτησις τοῦ πραγματικοῦ νομίσματος αὐξάνει διὰ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀνησυχίας ἐν περιπτώσει πολέμου ἢ τιμῆ τοῦ νομίσματος καὶ μάλιστα τοῦ χρυσοῦ ἀναβαίνει φαινόμενον σὺνηθές κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς κινδυνεύει ἡ ἀσφάλεια. Οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους θάπτουσι τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν των.

Ἐν γένει ἡ ἀνάγκη τοῦ νομίσματος μεταβάλλεται ἀναλόγως τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἐκάστης χώρας ὄρων. Ὑποθέσωμεν ἔθνος συγχείμενον ἐξ ἀνθρώπων τελείως ἐντίμων, κυβερνωμένων ἀξίως ἑαυτῶν τὸ μεταλλικὸν παρ' αὐτοῖς νόμισμα εἶναι ἀνωφελές. Γραμμάτια, φύλλα δρυὸς, σημεῖα τινα οἰαδήποτε τῶν ἀμοιβαίων δανείων καὶ χρεῶν θὰ ἤρκουν δι' ὅλας τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς. Μόνον αἱ μικραὶ δαπάναι θὰ ἀπῆτουν, διὰ τὴν εὐχρηστίαν, ἀριθμὸν τινα νομισμάτων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔποψιν τῶν πολυτίμων μετάλλων ὡς ὕλης, ἡ ἀνάγκη αὐτῶν εἶναι ἐπίσης μεταβλητὴ. Καταναλίσκεται σήμερον πλειοτέρα ἢ ἄλλοτε ποσότης χρυσοῦ καὶ ἀργύρου εἰς κοσμήματα, σκεύη κλπ. Εἰς 150 περίπου ἑκατομμύρια δρ. κατ' ἔτος ὑπελογίζετο πρὸ τριακονταετίας ἡ κατανάλωσις αὕτη ἐν Εὐρώπῃ, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν ἀνήκον 60. Τῷ 1819 ὑπελόγιζεν ὁ Chaptal εἰς 30 ἑκατομμύρια τὴν εἰς χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἀντικείμενα ἐνιαυσίαν τῆς Γαλλίας κατανάλωσιν, ἣτις πολὺ ἔκτοτε προεβιβάσθη. Ἡ ὀρεινὴ Ἑλβετία ὑπελόγιζε κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον εἰς 8 ἢ 9 ἑκατομμύρια τὴν ἐνιαυσίαν κατανάλωσιν τῆς εἰς χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἀντικείμενα. Γίνεται σήμερον ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πλειοτέρα ἐν τῇ βιωτικῇ χρῆσιν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν σκευῶν

καὶ κοσμημάτων, τῶν ὄσων ἐν εἰκοσάπλοσίῳ χρόνικῷ διαστήματι πρὸ 4 καὶ 5 αἰῶνων.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἀργυρὸς εἶναι προἰόντα, οὕτως εἰπεῖν, μονοπωλικά, διότι δὲν δύναται ἕκαστος νὰ δημιουργήσῃ μεταλλεῖον πολυτίμων μετάλλων, οὐδ' ἡ νομισματικὴ μάζα νὰ αὐξήσῃ ἀπεριορίστως ἐν τούτοις εἰσχωρεῖ καὶ κατ' αὐτὴν ἡ μεταβολή. Παράδειγμα ἡ ἀνακάλυψις νέων μεταλλείων, ὡς ἀποδεικνύει ὁ Θαυμάσιος ἐν Ἀμερικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ προβιρασμὸς τῆς χρυσοπαραγωγῆς καὶ ἀργυροπαραγωγῆς. Δύναται νὰ ἀνακαλυφθῇ εἴτε πολυτίμον μεταλλεῖον εἴτε ἐπιδεξιωτέρα εἰς ἐκμετάλλευσιν μηχανή, εἴτε μέθοδοι ἐντελέστεραι εἰς καθαρισμόν τῆς μεταλλικῆς ὕλης. Πάντα ταῦτα ἐπιφέρουσι τὴν μεταβολὴν τῶν προηγουμένων σχέσεων τῆς μεταλλικῆς ποσότητος.

Ἡ κυκλοφορία τῶν πολυτίμων μετάλλων ἀναλόγως τῶν τοπολογικῶν ἐκτάσεων ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, καὶ ἀναλόγως τῶν ἱστορικῶν περιόδων τὰς ὁποίας διαβαίνει ἡ ἀνθρωπότης, ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς συναλλακτικῆς μεταβολῆς ἣτις ἐκ φύσεως χαρακτηρίζει καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν. Αἱ ἀποθησαυρίσεις τῶν πολυτίμων μετάλλων, τὰς ὁποίας ὁ φόβος τῶν βαρβαρικῶν ἐποχῶν καὶ τῶν πολεμικῶν καταστροφῶν διευθύνει εἰς τὰς κρύπτας τῆς γῆς, αἱ ἀρπάγαί τῶν τυραννικῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν κατακτητικῶν ἐπιδρομῶν, φέρουσι τοσαύτην διατάραξιν εἰς τὰς ἐκ πολυτίμων μετάλλων διαθέσιμους προμηθείας τῶν ἐθνῶν, ὥστε αἱ τιμαὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κυμαίνονται εἰς βαθμὸν τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι μικρὰ ἢ ἐκ τῶν νεώτερον περιπετειῶν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς εἰκῶν ἐν ταῖς περιπλοκαῖς τῶν ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν καὶ ἐν γένει χρηματιστικῶν κρίσεων.

Ἰνα περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι ἡ ἰδέα τοῦ μέτρου τῶν ἀξιών ἐννοεῖ νὰ περιλάβῃ τὴν σύγκρισιν τῶν τιμῶν καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς, γνωρίζομεν, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους, χάρις εἰς τὰς κατακτήσεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁ χρυσὸς σχετικῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν τοῦ Σόλωνος

εἶχε ἀπολέσει ἐν Ἀθήναις τὰ $\frac{1}{3}$ τῆς ἀξίας του. Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ἡ σχέσηις τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἄργυρον ἦτο ὡς 1 : 8, ἐνῶ ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῶν Συρακουσῶν ὑπελογίζετο εἰς 1 : 17. Αἱ ἐκπληκτικαὶ αὗται διακυμάνσεις εἶναι τόσῳ εὐκολώτεραι ὅσῳ ἡ κυκλοφοροῦσα ποσότης εἶναι μικροτέρα. Ἡ ἐξόγκωσις ρύακος δύναται, λέγει ὁ Rossi, νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἐπιφάνειαν τέλματος, μένει ὅμως ἀπαρατήρητος ἐντὸς λίμνης ἐκτεταμένης. Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, ὅτε οἱ Ἰουδαῖοι, μόνοι σχεδὸν κάτοχοι τοῦ νομισματοποιημένου χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ὑπέκειντο εἰς πᾶν εἶδος καταπίεσεως, οὐδεὶς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἦτο κατορθωτὴ ἡ ἰσορροπία τοῦ νομίσματος μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀγορῶν.

Ἐφ' ὅλων τῶν πραγμάτων, ὅταν δὲν ὑπάρχει ἰσορροπία, αἱ τιμαὶ δοκιμάζουσι τὰς πλέον ἀποτόμους καὶ ἀπροόπτους διακυμάνσεις. Τὰ δύο λοιπὸν στοιχεῖα τῆς ἀξίας, ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ποσότης, εἶναι ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων μεταβλητὰ, ἐν τινι ὀρίῳ, καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ νομίσματα. Ὁ ὀρθὸς λόγος τὸ διδάσκει καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τὸ ἐπιβεβαιώνουσι. Πρέπει δὲ οὕτω νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἀτυχῆς εἶναι καὶ ἡ ἐκ τοῦ νομίσματος κατάρτισις τοῦ ζητουμένου ἐκείνου σταθεροῦ καὶ ἀμεταβλήτου μέτρου τῶν τιμῶν, εἰς τὸ πείσμα τῆς ποικιλίας ἣτις χαρακτηρίζει τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῶν τόπων καὶ τῶν χρόνων.

Γ'. Σῖ τ ο ς. — Ἐπρωτάθῃ ὁ σῖτος ὡς μέτρον τῶν ἀξιών, τὸ μὲν διὰ τὴν ἔξοχον εἰδικότητα του εἰς θεραπείαν τῆς μᾶλλον ἐπιβλητικῆς ἀνάγκης τῆς ἡμετέρας φύσεως, τὸ δὲ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι εἶναι κατ' ἴσην ποσότητα ὁμοίως ἀναγκαῖος πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Εἴτε περὶ πλουσίου πρόκειται εἴτε περὶ πτωχοῦ, ἡ πείνα κατευνάζεται παρ' ἐκάστῳ αὐτῶν διὰ τῆς αὐτῆς περίπου θρεπτικῆς οὐσίας. Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη εἶναι ὀλιγώτερον σταθερὰ τῆς προηγουμένης. Τέλος ἐρρέθη ὅτι ὁ σῖτος ἀναλογεῖ, ὅσον ἐνεστι, πλείοτερον πρὸς τὸν πληθυσμόν. Ὅσον ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει, τόσον καὶ ἡ παραγωγή τοῦ σίτου πολλαπλασιάζεται διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν χέρσων

γαιῶν, ἢ ἄλλως, ἐὰν εἶναι ἀνέφικτος ἢ ἀνάλογος αὐξήσις τῶν μέσων τῆς ζωϊκῆς συντηρήσεως, ἐλαττούμενος ὁ πληθυσμὸς τίθεται εἰς ἀναλογίαν πρὸς τὴν ποσότητα τῶν ὑπαρχουσῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν, συναγομένου ἐντεῦθεν ὅτι μεταξὺ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως τοῦ σίτου ὑφίσταται ἀμετάβλητός τις ἀναλογία, διότι ἐὰν ἡ ποσότης τοῦ σίτου ἀναπτύσσεται ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει, καὶ ἂν ἡ ποσότης τοῦ σίτου καταπίπτῃ ὁ πληθυσμὸς ἐλαττοῦται ἢ διὰ τῆς μεταναστεύσεως ἢ διὰ τῆς στερήσεως καὶ τοῦ θανάτου.

Καὶ τοὶ αἱ παρατηρήσεις αὗται ἔχονται ἀληθείας, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὸ ἀπόλυτον συμπέρασμα τὸ ὁποῖον ἔλκεται ἐξ αὐτῶν. Κατὰ πρῶτον συμβαίνει ἐπὶ τοῦ σίτου ὅ,τι καὶ ἐπὶ παντὸς ἄλλου προϊόντος. Ὅταν συμβαίη ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀλλοίωσις τις ἐν τῇ σχέσει τοῦ σίτου πρὸς τὰ λοιπὰ προϊόντα, δύσκολον εἶναι νὰ γνωσθῇ ποῖος μεταξὺ τῶν δύο ὑπὸ σύγκρισιν ὄρων τῆς συναλλαγῆς προῦκάλεσε τὴν ἀλλοίωσιν. Ὅταν ἐν τινι πόλει ὁ σῖτος ἐτιμᾶτο κατὰ τινα ἐποχὴν ἀντὶ τόσων δραχμῶν καὶ κατ' ἄλλην ἐποχὴν ἀντὶ μόνων τῶν $\frac{2}{3}$ τῆς προτέρας τιμῆς, μήπως ὁ σῖτος εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην καὶ οὐχὶ ὁ ἄλλος πρὸς αὐτὸν συγκριτικὸς τῆς συναλλαγῆς ὄρος. Ἀλλὰ δυνατὸν αἷτιοι τῆς μεταβολῆς νὰ εἶναι ἀμφότεροι. Δυνατὸν μάλιστα οἱ φαινόμενοι ὄροι τῆς συναλλαγῆς νὰ εἶναι οἱ αὐτοὶ, δυνατὸν ὁ σῖτος νὰ ἀνταλλάσσεται ἀντὶ τῆς αὐτῆς ποσότητος τοῦ ἐλαίου, τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ ἀργύρου, καὶ τοὶ ἡ προσφορὰ τοῦ σίτου ἠϋξήσῃ ἢ ἠλαττώθῃ. Ἀρκεῖ διὰ τὸ ἀνά χειρας φαινόμενον ἢ αὐξήσις ἢ ἠλάττωσις τῆς προσφορᾶς τοῦ ἄλλου προϊόντος ἐν τῇ αὐτῇ ἀναλογίᾳ.

Ἐπάρχει λοιπὸν ἀβεβαιότης. Ὅταν ὁ σῖτος ἀνταλλάσσεται μετὰ πλείονος ἢ ἐλάσσονος ποιότητος ἄλλων προϊόντων, πῶς δύναται νὰ λυθῇ, δι' ἐποχὰς καὶ τόπους διαφόρους, τὸ πρόβλημα ποῖα τῶν δύο ἀξιών εἶναι ὑπαίτια τῆς μεταβολῆς ταύτης; Προφανῶς ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἀμεσὸν τινα μέσον πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου, δὲν δύναται νὰ με-

ταχειρισθῆι εἰ μὴ ἐμμέτους μεθόδους καὶ πρέπει νὰ ἀρκεσθῆι εἰς συμπεράσματα καὶ κατὰ προσέγγισιν ἀποτελέσματα.

Ἐὰν μελετήσωμεν τὸν σῖτον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς συναλλακτικῆς ἀξίας, τὰ δύο στοιχεῖα ἀπὲρ ἀποτελοῦσιν αὐτὴν, ἡ ἀνάγκη τοῦτέστι καὶ ἡ ποσότης, μεταβάλλονται καὶ ἐπὶ τοῦ σίτου ὡς ἤδη παρατηρήσαμεν καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον στοιχεῖον, ἡ χρησιμότης τοῦ σίτου δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ δι' ὅλους τοὺς λαούς. Πρὸς μεσημβρίαν καταναλίσκεται πλείοτερος σῖτος καὶ πρὸς ἄρκτον ὀλιγώτερος. Ὁ Γάλλος, Ἰταλὸς καὶ Ἰσπανὸς καταναλίσκουσι πλείονα ἄρτον καὶ ὁ Ἀγγλὸς πλεῖον κρέας. Ὁ δὲ Ἴρλανδὸς τρέφεται κυρίως ἐκ γεωμήλων. Καὶ ἀληθεύει μὲν ἡ πρότασις, ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἀναλογεῖ πρὸς τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως, ἀλλ' ἡ ἀναλογία αὕτη δὲν ἐπέρχεται ἀμέσως· ἀπαιτοῦνται πολυχρόνιοι πολλάκις ἀγῶνες ἐναντίον τῆς καταλαμβανούσης τὴν κοινωनीαν ἀθλιότητος, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει μικρὸν κατὰ μικρὸν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν στέρησεων, αἷτινες μόνον βαθμηδὸν φέρουσι τὴν φοβερὰν μεταξὺ τῆς ζωῆς καὶ τῶν μέσων αὐτῆς ἰσορροπίαν. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν διακυμάνσεων τῆς τιμῆς τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ σῖτος διατηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἀμετάβλητον ἀπολήγει εἰς προφανῆ εὐτοπίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἕτερον στοιχεῖον, τὴν ποσότητα τοῦτέστι τοῦ σίτου, μεταβάλλεται αὕτη κατὰ τὰς διαφορὰς ἐσοδείας. Ὅσον καὶ ἂν θεωρῆται διευκολύνουσα τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος ἡ χρῆσις τῶν μέσων ὄρων κατὰ τὰς ἐσοδείας ταύτας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ἀριθμοῦ τινος ἐνιαυτῶν ἑκατέρωθεν, ἐν γένει τὸ πείραμα σπερεῖται τῆς ἐπιθυμητῆς ἀκριβείας. Οὐτε διὰ τὴν νῦν ἐποχὴν οὔτε πολλῶν περισσότερον διὰ τὴν παρελθούσαν δύναται νὰ γνωσθῆι ἐπ' ἀκριβῶς ἡ παραγομένη καθ' ἕκαστον ἔθνος ποσότης σίτου. Ἡ καταστάτικὴ περιστρέφεται, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, εἰς ὑποθετικὸς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑπολογισμοὺς καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πεπολιτισμένοις τόποις. Ἐπειτα ὀπόσῃ ποικιλίᾳ εἰς τοὺς νόμους καὶ τοὺς σχετικὸς κανονισμοὺς, ἐξ ὧν διέπεται ἡ παραγωγή τοῦ σίτου

καθ' ἑκάστην χώραν, ὡς καὶ ἡ εἰσαγωγή καὶ ἡ ἐξαγωγή αὐτοῦ. Τέλος αἱ γεωργικαὶ πρόοδοι διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν μηχανῶν καὶ τῶν ἐργαλείων καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν ἐπιδρῶσι κατ' ἐποχὰς καὶ χώρας πολὺ ἐπὶ τῆς παραγομένης ποσότητος τοῦ σίτου.

Ὅθεν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τοῦ σίτου ὅ,τι καὶ περὶ τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ νομίσματος. Οὐδὲν ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς εὐρέσεως σταθεροῦ τινος καὶ ἀμεταβλήτου μέτρου τῶν τιμῶν. Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι ἄλυτον. Ὅταν ζητήματα καταστατικῆς ἢ μελέται ἱστορικαὶ φέρωσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὀρίσωμεν τὴν συγκριτικὴν ἀξίαν δεδομένου προϊόντος κατ' ἐποχὰς καὶ χώρας μεμακρυσμένας ἀπ' ἀλλήλων, πρέπει νὰ προσηλούμεθα, πρὸ παντός, εἰς τὴν μελέτην τῶν εἰδικῶν τοῦ προβλήματος ὄρων καὶ εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν μέσων τῆς λύσεως πρὸς τὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας τὸ πρόβλημα περιέχει.

Πρόκειται, λέγει ὁ Rossi, περὶ γεγονότων τῆς αὐτῆς ἐποχῆς καὶ ἐν διαφοροῖς τόποις, περιλαμβανομένων ἐν τούτοις ἐν τῇ αὐτῇ ἐμπορικῇ σφαίρα; Δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν, μεθ' ἱκανῆς ἐπιτυχίας καὶ μεθ' ἱκανοῦ ἀκριβείας βαθμοῦ, τὸ νόμισμα ὡς μέτρον τῆς ἀξίας. Πρόκειται περὶ χρόνων πολὺ ἀπ' ἀλλήλων μεμακρυσμένων καὶ περὶ λαῶν μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐν τῇ αὐτῇ ἐμπορικῇ σφαίρα; Τὸ πρόβλημα καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιπεπλεγμένον καὶ δύσκολον, τὸ δὲ νόμισμα δὲν δύναται νὰ χορηγήσῃ εἰ μὴ βοήθειαν ἀπατηλὴν καὶ διδόμενα ἀδέβαια. Πρέπει τότε νὰ ἀναγνωρίσῃ τις, ἄνευ δισταγμοῦ, ὅτι τὸ πρόβλημα περιέχει πλείονα τῶν δυνατῶν ἐξισώσεων ἄγνωστα καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ λυθῆι εἰ μὴ διὰ ψηλαφητῆς καὶ ἀκόμψου ἀβεβαιότητος. Πρέπει νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν οὐ μόνον τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὸν σῖτον καὶ τὸ νόμισμα γεγονότα, ἀλλ' ἐν γένει ὅλα τὰ οικονομικὰ φαινόμενα, ὅλα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ δυνάμενα νὰ

ρίψωσι φῶς τι ἐπὶ τοῦ ζητήματος καὶ νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς τὸν ἐρευνητὴν αὐτοῦ νὰ διίδη τὴν ἀλήθειαν.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ 1876.

Αἱ ἀνάγκαι τοῦ δημοσίου τῆς Ἑλλάδος προϋπολογισμοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ἀνεπτύχθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον, ὥστε τὸ ζήτημα τῆς αὐξήσεως τῶν φόρων ἐκίνησε κατὰ διαφόρους τρόπους τὴν κυβερνητικὴν προσοχήν. Μεταξὺ ἄλλων σχετικῶν ἐρευνῶν, παρίστανται τὰ νομοσχέδια, ἅτινα ἡ Κυβέρνησις ὑπέβαλε κατὰ τὴν πρώτην σύνοδον τῆς ληγούσης ἤδη βουλευτικῆς περιόδου. Ἐπρόκειτο περὶ καταργήσεως τοῦ ἰσχύοντος φορολογικοῦ συστήματος ὡς πρὸς τὸν ἔγγειον φόρον ἐπὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ τῶν κατὰ στρέμμα φορολογουμένων προϊόντων, ὁμοίως δὲ καὶ ὡς πρὸς τοὺς φόρους ἐπὶ τῶν ζώων, τῶν ἰδιωτικῶν βοσκῶν καὶ τῶν μελισσιῶν. Πρὸς ἀναπλήρωσιν δὲ, λέγει ἡ ὑπουργικὴ ἔκθεσις, τοῦ ἐκ τῆς καταργήσεως τῶν φόρων τούτων προκύψοντος ἐλλείμματος, ἐπροτείνοντο οἱ ἐπόμενοι φόροι, δύο μὲν ἄμεσοι, ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὁ ἐπὶ τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν, τρεῖς δ' ἔμμεσοι ἢ καταναλώσεως, ὁ ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων, ὁ ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ καὶ ὁ ἐπὶ τῶν καταναλισκομένων ποτῶν οἴνου ζύθου καὶ πνευματωδῶν.

Τὰ νομοσχέδια ταῦτα μὴ συζητηθέντα τότε ἐχρησίμευσαν ὡς θέμα μελέτης τοῦ σοφοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καθηγητοῦ κ. Ἰ. Α. Σούτσου τὸ ὁποῖον οὗτος περιέλαβεν ἐν τῇ ὑπὸ τὸν τίτλον Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις γενικωτέρᾳ πραγματείᾳ του. Δημοσιεύομεν ἐξ αὐτῆς τὸ σχετικὸν πρὸς τὰ ἐν λόγῳ νομοσχέδια μέρος.

Α'. Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους φόρος.

Κατὰ τὸ νομοσχέδιον, «ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους φόρος ἐπιβάλλεται εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ἐδάφη, οἷον οἰκόπεδα, κήπους, περιβόλια, φυτείας καὶ γαίας καλλιεργημένας ἢ ἀκαλλιεργήτους, ὅπου ἂν αὐταὶ κεῖνται, καὶ εἰς οἷαν ἂν εὐρίσκωνται κατάστασιν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ τὰ ἐδάφη διαιροῦνται εἰς τέσσαρας κατηγορίας, τὰς ἐξῆς: πρώτην περιλαμβάνουσαν τὰ ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν γήπεδα, εἴτε ἔχουσι ταῦτα οἰκοδομὰς, εἴτε μὴ· δευτέραν, περιλαμβάνουσαν τὰς ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι καὶ ἐν τοῖς χωρίοις οἰκοδομὰς, μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῶν μέχρι ἐνὸς στρέμματος· τρίτην, περιλαμβάνουσαν τὰς λοιπὰς καλλιεργημένας ἢ καλλιεργησίμους γαίας ἐν γένει, εἴτε καλύπτονται ἀπὸ φυτείας, εἴτε χρησιμεύουσι πρὸς σποράν, εἴτε εἶναι χέρσοι· τετάρτην, εἰς ἣν ἀνήκουσιν αἱ ἀνεπίδεκτοι καλλιεργείας γαῖαι. Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους φόρος κανονίζεται διὰ τοῦ ἔτησιου φορολογικοῦ Νόμου, δὲν δύναται δὲ νὰ ὑπερβῇ, α) διὰ τὰ ἐδάφη τῆς πρώτης κατηγορίας, ἐν ἐπὶ τοῖς χιλίοις ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν, ἐὰν ἐπὶ τούτων ὑπάρχωσιν οἰκοδομαί, ὑπαγομέναι εἰς τὸν φόρον τῶν οἰκοδομῶν, δύο δ' ἐπὶ τοῖς χιλίοις, ἐὰν μὴ φέρωσιν οἰκοδομὰς· β) διὰ τὰς οἰκοδομὰς τῆς β' κατηγορίας, μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῶν, τὰς δραχμὰς δύο διὰ πᾶσαν οἰκοδομήν· γ) διὰ τὰ ἐδάφη τῆς γ' κατηγορίας, τὰ λεπτὰ δέκα κατὰ στρέμμα· καὶ δ) διὰ τὰ ἐδάφη τῆς δ' κατηγορίας, τὰ λεπτὰ τρία κατὰ στρέμμα. Ἰδιαιτέρα ἀρθρα κανονίζουσι τὰ περὶ τῆς βεβαιώσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· βάσις δὲ τῆς βεβαιώσεως εἶναι ἡ δήλωσις τοῦ ἰδιοκτήτου. Διὰ τοῦ νομοσχεδίου, τοῦ κανονίζοντος τὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους φόρον, ὀρίζονται λεπτομερῶς καὶ ποιναί, κατὰ τῶν ἀπαραλειπόντων τὴν δήλωσιν, ἢ ἐνεργούντων αὐτὴν δολίως. Αἱ ποιναὶ εἰσι πρόστιμον ἢ χρηματικὴ ποινὴ, ἴση μὲ τὸ ὄκταπλοῦν τοῦ ἀνωτάτου ὅρου τοῦ φόρου, ὃν ὁ ἰδιοκτήτης ἐζήτησε νὰ ὑπεκφύγη. Αἱ ποιναὶ αὐταὶ ἐπιβάλλονται παρὰ τῶν ἀρμοδίων Δικαστηρίων.»

Περὶ τοῦ φόρου τούτου παρατηρῶ ἐν πρώτοις, ὅτι ἡ διάταξις, καθ' ἣν ἐπιβάλλεται ἐν ἐπὶ τοῖς χιλίοις τῆς ἀξίας τῶν ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν γηπέδων, ἐὰν ἐπὶ τῶν γηπέδων τούτων ὑπάρχωσιν οἰκοδομαί, καὶ δύο ἐπὶ τοῖς χιλίοις, ἐὰν ἐπὶ τῶν γηπέδων δὲν ὑπάρχωσι τοιαῦται, παραδέχεται δύο διαφόρους βάσεις φορολογίας· κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν, ὁ Νομοθέτης, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν πρόσδοτον τοῦ γηπέδου, τοῦ φέροντος οἰκοδομήν, ἥτις ὑπεβλήθη εἰς τὸν ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρον, ἐπιβάλλει ἐπ' αὐτῆς φόρον ἐλαφρότερον ἐν ἐπὶ τοῖς χιλίοις· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν, φορολογῶν ὡσαύτως τὴν ἀξίαν τοῦ γηπέδου, ὅπερ ὁμοίως δὲν ἐχρησιμοποιήθη δι' οἰκοδομῆς, ἐπιβάλλει ἐπ' αὐτῆς φόρον βαρύτερον δύο ἐπὶ τοῖς χιλίοις. Ὡστε, ἐὰν τὸ μὴ φέρον οἰκοδομήν γηπέδον, οὐδεμίαν τυχὸν ἀποφέρῃ πρόσδοτον, ὁ φόρος τῶν δύο ἐπὶ τοῖς χιλίοις δὲν θέλει ἐπιβληθῆ ἐπὶ προσδοφόρου κεφαλαίου, ἀλλ' ἐπὶ κεφαλαίου νεκροῦ καὶ ἀγόνου. Ἐκπὸς δὲ τούτου, ὁ φόρος, ὁ ἐπιβαλλόμενος ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ γηπέδου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει οἰκοδομή, δις ἐπιβαρύνει ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον, καθ' ὅσον κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς μισθωματικῆς ἀξίας τῆς οἰκοδομῆς, τῆς ὑποβληθείσης εἰς τὸν ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρον τῶν 5 %, συνυπελογίσθη καὶ ἡ ἀξία τοῦ γηπέδου.

Ἐπὶ ὄντι, ὡς γνωστὸν, δύο οἰκίαι τῆς αὐτῆς χωρητικότητος δὲν ἀποφέρουσι τὸ αὐτὸ ἐνοίκιον, ἔνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς θέσεως τοῦ οἰκοπέδου, ἐφ' οὗ ἠγέρθησαν· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρος εἶναι τὰ 5 ἐπὶ τοῖς % τοῦ μισθώματος, ἄρα ἡ ἀξία τοῦ οἰκοπέδου, κατὰ λόγον τῆς ὁποίας ὑπελογίσθη τὸ φορολογητέον μίσθωμα, ὑπεβλήθη ἤδη εἰς φόρον· ὥστε τὸ ἐν ἐπὶ τοῖς χιλίοις εἶναι φόρος πρόσθετος, ἐπιβαρύνων δις τὸ αὐτό.

Ὡς πρὸς τὰ ἐδάφη τῆς τρίτης κατηγορίας, τὰ περιλαμβάνοντα τὰς καλλιεργουμένας καὶ καλλιεργησίμους γαῖας, εἴτε καλύπτονται αὐταὶ ὑπὸ φυτείας, εἴτε χρησιμεύουσιν εἰς σποράν, εἴτε μένουσι χέρσοι, παρατηρῶ ὅτι, ἐπειδὴ αἱ γαῖαι εὐλόγως θεωροῦνται ὡς μηχαναὶ ἀκίβου δυνάμεως, ἔνεκα τῆς

περὶ τὴν φυσικὴν γονιμότητα αὐτῶν διαφορᾶς, ἡ ἐπ' αὐτὰς κατὰ τὸ νομοσχέδιον ἐπιβολὴ φόρου παγίου κατὰ στρέμμα, καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ποιοῦ αὐτῶν, προδήλως ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναλογικῆς ἰσότητος.

Ἄλλως δέ, ἐπιχειροῦντες νὰ φορολογήσωμεν, κατὰ τοῦτο τὸ σύστημα, δύο ἰδιοκτησίας ἴσης ἐκτάσεως, λ. χ. 5,000 στρεμμάτων, ἐξ ὧν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ αἱ καλλιεργημέναι γαῖαι πρὸς τὰς καλλιεργησίμους εἶναι ὡς 1 πρὸς 5, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὡς 4 πρὸς 5, θέλομεν ἐπιβάλλει εἰς ἀμφοτέρας τὸν αὐτὸν ἐδαφικὸν φόρον, εἰ καὶ ὁ κύριος τῆς πρώτης, ὁ καταλιπὼν ἐπὶ 5,000 στρεμμάτων τὰ τετρακισχίλια στρέμματα ἀκαλλιέργητα, διατελεῖ ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν καλλιέργειαν, στερούμενος κεφαλαίων, ἢ μὴ δυνάμενος, ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας, νὰ ἐκποιήσῃ ἐπωφελῶς τοὺς καρποὺς τῆς φιλοπονίας αὐτοῦ.

Πλὴν δὲ τούτου, διὰ τῆς ἐπιβολῆς παγίου ἐδαφικοῦ φόρου, ἄμπελος δέκα στρεμμάτων καὶ σταφιδάμπελος τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως ὑποβάλλονται εἰς τὸν αὐτὸν φόρον. Ἄλλ' ἡ σταφιδάμπελος, ἐκτὸς τοῦ ἐδαφικοῦ, εἰς ὃν ἡ ἄμπελος ὑποβάλλεται, πληρῶνει καὶ τὸν ἔγγειον φόρον, κατὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ σταφιδοκάρπου ἀπὸ τοῦ Κράτους.

Θέλει τις ἴσως παρατηρήσει, ὅτι ἡ ὑποδεικνυομένη ἀνισότης ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ὑπάρχει· καθότι διὰ τοῦ ἐπιβαλλομένου κατὰ τὰ νομοσχέδια φόρου ἐπὶ τοῦ οἴνου, ἐλαττοῦται ἡ πρόσδοτος τοῦ κυρίου τῆς ἀμπέλου, καὶ ἐπομένως ἐξισοῦνται τὰ βάρη τῶν δύο κτημάτων. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν παραδεχθῶμεν, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἐπὶ τοῦ οἴνου φόρος ἐπιβαρύνει τὴν ἄμπελον, δικαιοῦμεθα πάλιν νὰ ἐρωτήσωμεν, διατί ὁ μὲν κύριος σταφιδάμπελου, ἢ ἐλαιοδένδρου, ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν διττοῦ φόρου, τοῦ τε ἐγγείου καὶ τοῦ ἐδαφικοῦ, ὁ δὲ κύριος περιβολίου ἢ σικυῶνος ἐνὸς μόνου.

Τὰς ἀντινομίας ταύτας ἠθέλομεν ἀποφύγει, ἐὰν, περὶ φόρων νομοθετοῦντες, εὐλαβοῦμεθα πλειότερον τὴν προεξάρ-

χούσαν ἐν τῇ φορολογικῇ νομοθεσίᾳ ἀρχὴν τῆς ἀναλογικῆς ἰσότητος.

Περὶ δὲ τοῦ ἐδαφικοῦ φόρου τῆς τετάρτης κατηγορίας, ἤτοι τῶν ἀνεπιδέκτων καλλιεργείας γαιῶν, παρατηρῶ, ὅτι ὁ τοιοῦτος φόρος ἤθελεν εἶναι δεδικαιολογημένος, ἐὰν αἱ ἀνεπίδεκτοι καλλιεργείας γαῖαι, αἱ εἰς τὸν ἐδαφικὸν φόρον ὑποβαλλόμεναι, ἐχρησίμευον ὡς τόπος βοσκήσιμος· ἀλλ' ὅπως ἔχει τὸ νομοσχέδιον, συνεπάγεται τὰς ἐξῆς ἀτοπίας·

α) ὅτι ὑποβάλλονται εἰς φορολογίαν καὶ περιουσίαι, μὴ προσοδοφόροι, ὅτε ἀνεπίδεκτοι καλλιεργείας, καὶ

β) ὅτι ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ φορολογουμένου νὰ δηλώσῃ τὴν ἔκτασιν γαιῶν, τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζει.

Βεβαίως ὁ Νομοθέτης δύναται ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ φορολογουμένου τὴν δήλωσιν τῆς προσόδου ἢ τῆς ἐκτάσεως τῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα καλλιεργεῖ, ἀλλὰ δὲν δικαιούται ν' ἀπαιτῇ παρ' αὐτοῦ τὴν δήλωσιν πράγματος, τὸ ὁποῖον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀγνοεῖ, καὶ ὀλιγώτερον ἔτι δικαιούται νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὰς εἰς τὸν μὴ δυνάμενον νὰ δηλώσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν ἀνεπιδέκτων καλλιεργείας κτήσεων αὐτοῦ.

Ἄλλως δέ, εἰς τὴν αὐτὴν ἀμνηχανίαν εἰς ἣν εὐρίσκεται ὁ ἰδιώτης, καλούμενος νὰ δηλώσῃ τὴν ἔκτασιν γαιῶν ἀνεπιδέκτων καλλιεργείας, εὐρίσκεται καὶ αὐτὸ τὸ Δημόσιον σήμερον, μὴ γινώσκον τὴν ἔκτασιν τῶν γαιῶν, αἵτινες εἰς αὐτὸ ἀνήκουσιν.

Ἐὰν ὅμως ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ φορολογούμενος, ὑποχρεούμενος ὑπὸ τοῦ νόμου, δηλοῖ τὰς τοιαύτας ἐκτάσεις, τίς ἤθελεν ἐξελέγξει τὸ ἀκριβὲς τῆς δηλώσεως, ἐνῶ οὔτε τὴν ἔκτασιν τῶν ἀμπέλων, οὔδὲ τὴν ἔκτασιν τῶν ἐκποιουμένων ἐθνικῶν γαιῶν ἐδυνήθημεν μέχρι τοῦδε ἀκριβῶς νὰ καταμετρήσωμεν; Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐξέλεγξις τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀνεπιδέκτων καλλιεργείας γαιῶν εἶναι σήμερον τόσῳ δυσεκτέλεστος, ὅσῳ καὶ δαπανηρά, πᾶς τις δύναται νὰ μαντεύσῃ, ὅτι, διὰ τῶν ἀπαιτούμενων δηλώσεων, ἡ Ἑλλάς θέλει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔτι μᾶλλον σμικρυνθῇ, ὅπως ἐσμικρύνθη ὁ πλανήτης τὸν ὁποῖον

καποικοῦμεν, διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν τῆς συγκοινωνίας μέσων.

Θέλει τις ἴσως παρατηρήσει, ὅτι ὁ ἐδαφικὸς φόρος, ὁ ἐπιβαλλόμενος εἰς τὰς καλλιεργημένας, καλλιεργησίμους καὶ ἀνεπιδέκτους καλλιεργείας γαῖας, εἶναι ἐλάχιστος, ἤτοι ὀλίγων μόνον λεπτῶν κατὰ στρέμμα. Ἐνταῦθα ὅμως δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ φόρου, ἀλλὰ περὶ τῆς φορολογικῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἐπιβάλλεται.

Ἐνεκα τῶν λόγων τούτων, θεωρῶ, ὅτι τὸ σύστημα τῶν ἐδαφικῶν φόρων εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀπαράδεκτον, ὅσῳ δι' αὐτοῦ ἀπαλείφομεν ἐκ τῆς φορολογικῆς ἡμῶν νομοθεσίας ἑτέραν τινα εὐλογον ἀρχὴν, τὴν ἀναλόγως τῆς ποιότητος τῶν κτημάτων στρεμματικὴν φορολογίαν.

Β'. Φόρος ἐπὶ τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν.

Κατὰ τὸ νομοσχέδιον, αἰς τὸν ἐπὶ τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν φόρον ὑποβάλλονται πάντα τὰ κτήνη, οἷον βόες, ἀγελάδες, ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι, βούβαλοι κτλ., ὅσα μεταχειρίζονται οἱ γεωργοὶ εἰς τὸ ἄροτρον. Εἰς τὸν αὐτὸν φόρον ὑποβάλλονται καὶ τὰ ἀπμοκίνητα ἄροτρα. Καὶ ὁ φόρος οὗτος κανονίζεται διὰ τοῦ ἐτησίου φορολογικοῦ νόμου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰς δώδεκα δραχμὰς δι' ἕκαστον κτήνος. Ὁ φόρος οὗτος βεβαιούται, ἐξακριβουμένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν παρ' Ἐπιτροπῆς, ἣτις συντάσσει τὸν ἀσχετικὸν κατάλογον· ἐπὶ τῇ βάσει δ' αὐτοῦ ἐκδίδονται παρὰ τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου διπλότυπα δι' ἕκαστον κτήνος, καὶ ἐγχειρίζονται εἰς τὸν ἰδιοκτήτην. Ποινὰι προστίμου ἐπιβάλλονται εἰς τὸν παραλείψαντα τὴν γνωστοποίησιν τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν ἰδιοκτήτην. Γὰς τοιαύτας ποινὰς ἐπιβάλλει ὁ Πταισματοδίκης.»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον καθίσταται, ὅτι ὁ φόρος οὗτος δὲν ἐπιβάλλεται ἐπὶ προσόδου, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὀργάνων τῆς γεωργικῆς βιομηχανίας, ὡσανεὶ ἐπεβάλλετο φόρος ἐπὶ τοῦ ἀρότρου, τῆς ἀξίνης ἢ τῆς σκαπάνης τοῦ γεωργοῦ, μὲ μόνην τὴν δια-

φοράν, ὅτι τὰ μὲν κτήνη εἶναι τὰ ἔμψυχα, τὰ δὲ γεωργικὰ ἔργαλεια τὰ ἄψυχα τῆς βιομηχανίας ὄργανα.

Ὁ φόρος οὗτος, καθὼς ὅλως ἄσχετος πρὸς τὴν ποιότητα ἢ τὴν πρόσδοτον τῶν ἀγρῶν, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ὁποίων χρησιμεύουσι τὰ ἀροτριῶντα κτήνη, προδήλως ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναλογικῆς ἰσότητος· καθότι ἐνταῦθα μὲν, ὁ ἀγρὸς τὸν ὁποῖον καλλιεργῶ δι' ἑνὸς ζεύγους, εἶναι ἄγονος καὶ παράγει κατὰ στρέμμα λ. χ. τριῶν μόνον δραχ. πρόσδοτον, ἐκεῖ δέ, εἶναι γόνιμος, καὶ παράγει τὸ διπλάσιον ἢ τὸ τριπλάσιον. Ἐνταῦθα μὲν ὁ ἀγρὸς, τὸν ὁποῖον καλλιεργῶ κεῖται πλησίον πολυπληθοῦς συνοικισμοῦ, δημοσίας ὁδοῦ, ἢ λιμένος, ἐκεῖ δὲ κεῖται εἰς μέρος ἀπόκεντρον καὶ ἄσχετον πρὸς τὰ κέντρα τῆς καταναλώσεως. Ὡστε ἡ ἐπιβολὴ ἴσου φόρου ἐπὶ ζώων, ἀροτριῶντων δύο ἀγροὺς διαφόρου ποιότητος ἢ θέσεως, εἶναι ἀνισος καὶ προδήλως ἑτεροβαρῆς.

Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἅπαντα τὰ ἀροτριῶντα ζῶα δὲν μετέχουσι τῆς αὐτῆς δυνάμεως· ἐπομένως, ἐπιβάλλοντες τὸν αὐτὸν φόρον εἰς τὸν ὄνον, τὸν ἡμίονον καὶ τὸν ἵππον, ὑποβάλλομεν αὐτοὺς εἰς φόρον ἀνισον.

Ὁ φόρος οὗτος εὐρήται ἐν τῇ βορείῳ Ἀφρικῇ. Ἐν δὲ τῇ Ἀλγερίᾳ, ὑπάλληλος ἐπιτετραμμένος νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν φόρον, τὸν καλούμενον Ἀχούρ, ἐπεσκέπτετο τὰς γαίας τῶν διαφόρων φυλῶν, πρὸ τοῦ θερισμοῦ τῶν καρπῶν, καὶ συνεννοούμενος μὲ τοὺς ἀρχηγούς τῶν Σκηνιτῶν, προσδιώριζε τὴν πιθανὴν αὐτῶν πρόσδοτον. Μετὰ ταῦτα δέ, ἀπεφαίνετο, ὅτι ἄλλαι μὲν γαῖαι εἰσιν ἀρισται, ἄλλαι δὲ μέτριαι, καὶ ἄλλαι μετριώταται· καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκτιμῆσεως ταύτης, προσδιώριζε τὸ ποσὸν τῆς κριθῆς ἢ τοῦ σίτου, τὸ ὁποῖον ὠφείλετο ὑφ' ἑκάστου ζεύγους βοῶν.

Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ 1847, ὁ φόρος Ἀχούρ μετεβλήθη εἰς φόρον χρηματικόν· ἡ δὲ βάση αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀροτρον καὶ τὸ ζεῦγος ἀροτήρων βοῶν, ἢτοι ἡ ἔκτασις τὴν ὁποίαν κατὰ τόπους ἐν ζεῦγος δύναται νὰ καλλιεργήσῃ. Ἀείποτε ὁμῶς, ὁ

χρηματικὸς οὗτος φόρος ὀρίζεται, κατὰ λόγον τῆς πιθανῆς ἐτησίας προσόδου (1).

Θέλει τις ἴσως ἀναιτάξει εἰς τὰς περὶ ἀνισότητος τοῦ φόρου τούτου προεκτεθείσας παρατηρήσεις, ὅτι ἀπόλυτος δικαιοσύνη δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ φορολογικῇ νομοθεσίᾳ. Ἄναγνωρίζω μὲν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, πρεσβεύω δέ, ὅτι αἱ διατάξεις τῆς φορολογικῆς νομοθεσίας δέον, κατὰ τὸ ἐφικτόν, νὰ συνάδωσι πρὸς τὴν ἀρχὴν, τὴν διέπουσαν τὰ τῶν φόρων, ἢτοι τὴν ἀναλογικὴν ἰσότητα.

Ἄλλως δέ, ἐὰν συμφέρῃ, καταργουμένου τοῦ ἐν ἰσχύϊ φορολογικοῦ συστήματος, νὰ εἰσαχθῇ ἕτερος φόρος ὡς ὁ ἔδαφικός, διατί, ἀντὶ νὰ καταργῆτε τὸν ἐπὶ τῶν ζώων φόρον, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃτε τὸν ἐπὶ τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν, δὲν προτιμάτε, ἐπόμενοι εἰς τὴν νέαν βάσιν τοῦ ἐγγείου φόρου τὴν ὁποίαν παρεδέχθητε, ἢτοι τὸ ἔδαφος, νὰ διπλασιάσῃτε καὶ τριπλασιάσῃτε τὸν ἔδαφικόν, ὅπως τοῦλάχιστον ἀπλοποιήσῃτε τὸ φορολογικὸν σύστημα;

Γ'. Φόρος ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων.

Κατὰ τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον, «ὁ ἐπὶ «τῶν ἀλεσμάτων» φόρος ὀρίζεται ὡς ἑξῆς: Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ ἐν γένει, ὅσοι ἀλέθονται εἰς ἀτμοκινήτους ἢ διὰ «τοῦ ὕδατος, τοῦ ἀνέμου, ἢ τῶν ζώων, ἢ οἴουδήποτε ἄλλου «τρόπου κινουμένους μύλους, ὑποβάλλονται εἰς φόρον ἀλέσματος, ὀριζόμενον εἰς ἓν λεπτόν κατ' ὀκτῶν. Ὁ φόρος οὗτος βεβαιούται καὶ εἰσπράττεται, ἐντὸς τῶν μύλων, πληρόνεται δὲ «παρὰ τῶν φορολογουμένων, εἰς οὓς ἀνήκουσι τὰ ἄλευρα, πρὸς «τὸν διευθυντὴν τοῦ μύλου, εἴτε πρὸς τὸν ἐνοικιαστήν, δσάκις «ὁ φόρος διατίθεται δι' ἐνοικιάσεως. Διὰ τὴν ἀκριβῆ βεβαίω- «σιν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων, θέλουσι τοποθετῆ βαθμη- «δὸν εἰς τοὺς μύλους, δαπάνη τοῦ Δημοσίου, τὰ ἀναγκαῖα «μηχανήματα (compteurs), δι' ὧν ἀποδεικνύεται τὸ ἐκά-

(1) Ὁρα *Gantillot, Science des finances*. Τόμ. 1, σελ. 107.

κατοτε εξαγόμενον ἄλευρον. Μέχρι δὲ τῆς προμηθείας τῶν «μηχανημάτων τούτων, ὁ φόρος θέλει βεβαιοῦσθαι καὶ εἰσπραττεσθαι ὡς ἐξῆς: Ἐπιτροπή, ὁμοία τῇ ἐπὶ τῆς βεβαιώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κτηνῶν, θέλει συντάσσει κατὰ Δῆμον «κατάλογον τῶν ὑπαρχόντων ἀλευρομύλων, ἐν ᾧ θὰ ὀρίζεται, πόσαι ὀκάδες καρποῦ ἀλέθονται κατὰ μέσον ὄρον ἑτησίως ἐν αὐτῷ μύλῳ. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ καταλόγου, ἐκτίθεται εἰς δημοπρασίαν ἐκμισθώσεως ὁ φόρος, κατὰ Δῆμον ἢ «χωρίον. Ἐὰν ἡ δημοπρασία ἀποτύχη, εἰδοποιεῖται ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μύλου, ὅστις εἶναι ὑπόχρεως ν' ἀναλάβῃ τὴν εἰσπραξίν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων, καὶ νὰ πληρώσῃ κατὰ πᾶς ὠρισμένης προθεσμίας τὸ ἀνάλογον εἰς τὸ Δημόσιον «καίωμα.»

Ὅπως ἐκτιμήσωμεν τὴν φύσιν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φόρου τούτου, δεόν νὰ διακρίνωμεν δύο εἰδῶν μύλους, ἐν Ἑλλάδι πρῶτον μὲν τοὺς λεγομένους βιομηχανικούς, τῶν ὁποίων οἱ κύριοι ἀγοράζουσι τὸν σῖτον δι' ἴδιον λογαριασμὸν καὶ ἀλήθειαν διαφόρων ποιοτήτων ἄλευρα καὶ δεύτερον, τοὺς ἀγροτικούς, τοὺς δεχομένους τοὺς σίτους τῶν κατοίκων πρὸς ἄλλῃσιν.

Καὶ τῶν μὲν πρώτων, ἦτοι τῶν ἀτμομύλων, ἡ ἡμερησία, καὶ ἐπομένως ἡ ἑτησία παραγωγή, δύναται ἀκριβέστερον νὰ ὀρισθῇ, πρὸ πάντων διὰ τῆς χρήσεως τῶν ἀλευρομέτρων (compteurs), τῶν ὁποίων ἡ τελειότερα κατασκευὴ ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ τοὺς δεξιωτέρους καὶ διασημοτέρους μηχανικούς τῆς Ἰταλίας.

Ἀλλὰ τῶν ἀγροτικῶν μύλων ἡ ἡμερησία, καὶ ἡ καθ' ὅλον τὸ ἔτος παραγωγή, δυσκόλως δύναται νὰ βεβαιωθῇ. Ὡστε ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένη Ἐπιτροπή, ὅπως προσδιορίσῃ τὸ ποσὸν τῶν ὀκάδων καρποῦ, αἴτινες ἀλέθονται κατὰ μέσον ὄρον ἑτησίως ἐν ἑκάστῳ μύλῳ, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκπληρώσῃ προσηκόντως τὴν ἐπιβαλλομένην αὐτῇ λειτουργίαν· τοῦτο δέ, καθότι οἱ μὲν ἀτμόμυλοι ἀδιαλείπτως κινουῦνται, οἱ δὲ ἀγροτικοὶ μύλοι ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ διακόπτωσι τὴν ἔργα-

σίαν αὐτῶν, μὴ κομισθέντος τυχὸν σίτου πρὸς ἄλλῃσιν. Ἡ αὐτὴ δὲ διακοπὴ συμβαίνει, καὶ ὁσάκις αἱ μυλόπετραι χρήζουσιν ἐπισκευῆς, ἢ τὸ ὕδωρ ἐλαττωθῇ, ἢ παγώσῃ, ἔνεκα σφοδροῦ χειμῶνος· οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἔνεκα τῶν ἑορτασίμων ἡμερῶν διακόπτονται συχνάκις αἱ τῶν ἀγροτικῶν μύλων ἔργασίαι.

Ἄλλως, οὐδεὶς γινώσκων τὰ παρεμβαλλόμενα σήμερον προσκόμματα εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν βιομηχανικῶν ἔργων, θέλει πιστεύσει, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ παρ' ἡμῖν χρήσις ἀλευρομέτρου ἐν τοῖς ἀγροτικοῖς μύλοις· καθότι καὶ ἐὰν τοῦτο ὑποτεθῇ, ἡ ἐλάχιστη βλάβη τοῦ μηχανήματος θέλει θέσει ἐκποδῶν πάντα ἔλεγχον, μέχρι τῆς διορθώσεως αὐτοῦ.

Βεβαίως ἐν Ἰταλίᾳ, ἡ συγκοινωνία εἶναι εὐχερῆς, καὶ ἐπομένως ἡ ἐπισκευὴ τῶν μηχανημάτων ταχέως ἐνεργεῖται· ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι, ἐν τισὶ μάλιστα ἐπαρχίαις, δυσκολώτερον εἶναι νὰ διανύσῃ τις μικρὸν τι διάστημα ὀλίγων σταδίων ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἢ νὰ μεταβῇ ἀπὸ Βρεντησίου εἰς Μεδιόλανα.

Ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματα τῆς προτεινομένης ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων φορολογίας δὲν περιορίζονται εἰς τὰ ἀνωτέρω· καθόσον καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὁ φόρος οὗτος διανέμεται, ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναλογικῆς ἰσότητος. Τρόποντι, ἐν μὲν τῇ Ἰταλίᾳ, ὁ ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων φόρος ὀρίζεται εἰς δύο μὲν φράγκα ἐπὶ 78 ὀκάδων ἀλεύρου σίτου (¹), εἰς ἑνὲς δὲ φράγκον, ἐπὶ 78 ὀκάδων ὀρυζίου, ἀραβοσίτου, κριθῆς καὶ καστάνων. Ἀλλὰ κατὰ τὸ νομοσχέδιον, ὁ φόρος τίθεται ὁμοιόμορφος ἐνὸς λεπτοῦ κατ' ὀκάν, ἀνεῦ διακρίσεως τῆς τιμῆς τοῦ εἰς φόρον ὑποκειμένου εἴδους.

Γενικώτερον δὲ παρατηρῶ, ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων φόρος ἐπιπίπτει βαρύτερος ἐπὶ τῶν πενεστέρων τῆς κοινωνίας τάξεων, αἵτινες δι' ἄρτου κυρίως τρέφονται, ἐνῶ αἱ εὐπορώτεραι τάξεις, καταναλίσκουσαι ἄρτον μὲν ὀλίγον, κρέας δὲ ἀφθονώτερον, τὸ ὅποιον δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἐξαιρετικὸν τινα φόρον, ἐλάχιστον ἐπιβαρύνονται διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων φόρου.

(¹) Ἐκατὸν χιλιογράμμων.

Τὸ περὶ τοῦ φόρου τούτου ζήτημα ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ, πρὸ πολλοῦ χρόνου, τὸ τε Κοινὸν καὶ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἰταλίας. Πανταχόθεν δὲ ἐξεγείρονται παράπονα καὶ γογγυσμοὶ κατὰ τοῦ συστήματος τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν διατηρεῖται μέχρι τῆς σήμερον, εἰμὴ διότι ἀποφέρει εἰς τὸ Δημόσιον ἔτησίως 70 περίπου ἑκατομμύρια φράγκων. (1)

Ἴδου δὲ ἐν περιλήψει, πῶς διετυπώθησαν αἱ κατὰ τοῦ συστήματος τούτου κυριώτεραι αἰτιώσεις τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους.

Τὸ ἀλευρόμετρον, εἶπον, στερούμενον ἀκριβείας εἶναι καὶ πολυδάπανον καὶ ἐπιζήμιον, εἷς τε τοὺς φορολογουμένους καὶ εἰς τὸ Ταμεῖον· ἀναγκάζει δὲ τοὺς μυλωθροὺς νὰ παραιτήσωνται πᾶσαν προσπάθειαν τελειοποιήσεως τοῦ ἔργου των, καὶ νὰ σκέπτονται μόνον, περὶ τοῦ πῶς νὰ παραγάγωσιν ὅσον οἶόν τε μεῖζον ποσὸν ἀλεύρου.

Οἱ ἔχοντες δὲ κλιβάνους καὶ κατασκευάζοντες πάστας,μάζας, ἠναγκασμένοι ν' ἀλήθωσι δις τὸν καρπὸν, ὑπόκεινται οὕτω, κατὰ τὸ σύστημα τῆς δι' ἀλευρομέτρου βεβαιώσεως τῶν ἀλεσμάτων, εἰς διπλοῦν φόρον.

Ὡσαύτως δὲ παρατηροῦσιν, ὅτι τὸ ἐπὶ ἑκατὸν περιστροφῶν γενικὸν ἢ σταθερὸν παραγόμενον εἶναι σφαλερὸν, καθόσον δὲν λαμβάνεται ὑπ' ἄψιν τὸ εἶδος τῶν καρπῶν, τῶν χρηζόντων πλείονος ἢ ἥττονος χρόνου πρὸς ἄλησιν· οἶον μαλακοῦ καὶ σκληροῦ σίτου, ἀραβοσίτων διαφόρου ποιότητος κτλ.

Ἐνεκα λοιπὸν τῆς μὴ ἀκριβείας τοῦ ἀλευρομέτρου, συμβαίνουνσι συνεχεῖς ἐριδες μεταξὺ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν μυλωθρῶν.

Ἄλλ' εἰ καὶ τὸ ἀλευρόμετρον δύναται νὰ ἐξελέγξῃ τὸ ποσὸν τῶν ἀλεσμάτων τῶν ἀτμοκινήτων μύλων, στερεῖται

(1) Ὁ ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων φόρος παρήγαγεν ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τῆς ἐπιβολῆς του : τῷ 1869, 17 ἑκατομμύρια· τῷ 1870, 27 ἑκατ.· τῷ 1871, 42 ἑκατ.· τῷ 1872, 59 ἑκατ.· τῷ 1874, 67,716, 700 καὶ τῷ 1875, 70 ἑκατομμύρια.

ὅμως τοῦ πλεονεκτήματος τούτου ἐπὶ τῶν ὑδρομύλων, ὧν ἡ κινουσα δύναμις συνεχῶς μεταβάλλεται, καὶ ἡ κατασκευὴ διαφέρει ἀπὸ τῆς τῶν ἀτμοκινήτων.

Τελευταῖον ἰσχυρίζονται, ὅτι ἐπειδὴ ἐν Ἰταλίᾳ οἱ μυλωθροὶ παραβλάπτονται καὶ ἀδικοῦνται, ἀποζημιοῦνται δολιευόμενοι τοὺς προσερχομένους εἰς τοὺς μύλους αὐτῶν. (1)

Ἐὰν ἐκ τοῦ φόρου τούτου ἀποπήματα ἀναγνωρίσασα, ἡ Πρωσία, σπουδαίως σκέπτεται σήμερον περὶ καταργήσεως τοῦ ἐπὶ τῶν ἀλεσμάτων φόρου. Φρονῶ δέ, ὅτι πολλῶ δὴ μάλλον παρ' ἡμῖν ἡ ἐπιβολὴ τοιοῦτου φόρου καὶ δυσχερεστέρα καὶ ἐπαχθεστέρα καθίσταται. Ἐὰν δέ ποτε, ἔνεκα ταμιευτικοῦ συμφέροντος, πρόσθετόν τι βᾶρος ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὰ ἄλευρα, ἀντὶ νὰ ἐπιβάλληται κατὰ τὸ νομοσχέδιον εἰς τὴν ὁκάν τοῦ ἀλέσματος, ὅπερ δυσεξέλεγκτον, προτιμότερον ἦτο νὰ ἐπιβληθῇ, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων, διὰ μὲν τοὺς ἀτμοκινήτους μύλους, εἰς τὰς πέτρας, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν δύναμιν τῆς ἀτμομηχανῆς ἐκάστου, διὰ δὲ τοὺς λοιπούς, ἀναλόγως οὐ μόνον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πετρῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν· καθόσον ὕδωρ ἀσθενές, ἢ ἐλαττούμενον, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους, μικρὰς μόνον πέτρας δύναται νὰ κινήσῃ· τὸ δὲ παραγόμενον, ὡς γνωστόν, εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πετρῶν (2).

Δ'. Ὁ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ φόρος.

Κατὰ τὸ νομοσχέδιον, «ὁ ἐπὶ τοῦ κατανάλισκομέ-

(1) Ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς 18 Μαρτίου τῆς Ἰταλικῆς Βουλῆς, ὁ μὲν Κ. Μοράνας ἰσχυρίσθη, ὅτι πολλαχοῦ οἱ μυλωθροὶ πληρώνουσι 33 % πλέον τοῦ νενομισμένου, ὁ δὲ Κ. Μιγγέτης ἐδήλωσεν, ὅτι, πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἐν χρήσει ἀλευρομέτρου, τῷ ὑπεβλήθησαν 870 διάφορα σχέδια.

(2) Ὅρα Τιμολόγιον τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑπὸ στοιχ. Γ, ἀριθ. 5 καὶ 13, ὅπερ ἐπιβάλλει τὸν φόρον εἰς τὰς πέτρας, ἀνευ διακρίσεως τοῦ μεγέθους αὐτῶν ἐν ταῖς ὑδρομύλοις.

ανου καπνοῦ φόρος κανονίζεται ὡς ἑξῆς: Ὁ ἄκοπος καπνὸς ἀποταμιεύεται εἰς ἀποθήκας, συνισταμένας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκάστης ἐπαρχίας, καὶ διατελούσας ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Δημοσίου. Οἱ παραγωγοὶ καπνῶν ὀφείλουσιν, ἐν τῷ δέκα καὶ πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ πέρας τῆς συγκομιδῆς, νὰ μεταφέρωσι καὶ ἀποταμιεύσωσιν αὐτοὺς εἰς μίαν ἀποθήκην ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δημοσίων ἀποθηκῶν. Τὸ δὲ Δημόσιον ἀέχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίζῃ τοὺς ἀναγκαίους ἐπιστάτας καὶ φύλακας, πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συγκομιδῆς καὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ καπνοῦ εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας. Εἰς τὴν αὐτὴν δημοσίαν ἀποθήκην εἰσάγονται καὶ οἱ ἔξωθεν ἀκομιζόμενοι καπνοί. Ἡ διαχείρισις τῆς ἀποθήκης ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ Ἰπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, εἴτε εἰς εἰδικὸν Ἐπιστάτην, εἴτε εἰς ἕτερον οἰκονομικὸν ὑπάλληλον. Οὐδεὶς δύναται νὰ παρασκευάζῃ καὶ κόπτῃ καπνόν, ἄνευ εἰδικῆς ἀδείας, ἐκδιδομένης ὑπὸ τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου ἐπὶ χαρτοσήμου δύο δραχμῶν τάξεως. Ὁ θέλων νὰ κόψῃ τὸ ὄλον ἢ μέρος τοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην ἀποταμιευομένου καπνοῦ τοῦ ἀπληρῶναι εἰς τὸν ἀρμόδιον Ταμίαν ἢ Εἰσπράκτορα δραχμὴν ἢ μίαν δι' ἐκάστην ὀκτῶν τοῦ ἐκκοπτομένου καπνοῦ. Μετὰ τὴν ἀπληρωμὴν τοῦ δικαιώματος τούτου, ἐπιτρέπεται ἢ ἐκ τῆς ἀποθήκης μεταφορᾶ τοῦ καπνοῦ εἰς τὸ κατάστημα, ὅπου ἀπρόκειται νὰ κοπῇ. Ἀπαγορεύεται εἰς πάντα, μὴ φέροντα ἀδείαν πρὸς ἐκκοπὴν καπνοῦ, νὰ ἔχῃ ἐργαλεῖα, χρησιμεύοντα εἰς τὴν ἐκκοπὴν τοῦ καπνοῦ. Ὁ κομμένος καπνὸς καὶ τὰ σιγάρρα, εἰσαγόμενα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ὑποβάλλονται, πλὴν τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, καὶ εἰς πρόσθετον φόρον καταναλώσεως δραχμῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας κατ' ὀκτῶν. Ποινὰ πρὸς ἀστίμου δύο δρχ. κατ' ὀκτῶν ἐπιβάλλονται εἰς τὸν κατέχοντα καπνὸν ἄκοπον ἐκτὸς τῆς ἀποθήκης· δημεύεται δὲ καὶ ὁ καπνός, ὃ εὑρεθῆις ἐκτὸς τῶν ἀποθηκῶν. Εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑποβάλλεται καὶ ὁ φωρῶμενος ἀποβιβάζων λαθραίως καπνὸν ἐκ πλοίου εἰς τὴν ξηράν. Ὅστις ἤθελε φωραθῆι κόπτων καπνόν, ἄνευ ἀδείας, ὑποβάλλεται εἰς τὴν διὰ τοῦ ἄρθρου

«235 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου ὀριζομένην ποινὴν τῆς εἰρκτῆς ἢ τῶν προκαίρων δεσμῶν, κατὰ τῶν ἀλλοιούντων ξένα νομίσματα καὶ νενοθευμένα τοιαῦτα τιθεμένων εἰς κυκλοφορίαν.»

Περὶ τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ, τρία κυρίως συστήματα ἐπικρατοῦσιν ἐν Εὐρώπῃ, τὰ ἑξῆς:

α) τὸ τῆς Γαλλίας, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Κυβέρνησις, ἐξασκοῦσα τὸ μονοπώλιον τῶν καπνῶν, συγκεντρώνει εἰς δημόσια καταστήματα τοὺς ἐγχωρίους καπνοὺς, προμηθεύεται δὲ καὶ ἄλλους ἔξωθεν, παρασκευάζει αὐτοὺς, καὶ διενεργεῖ τὴν πώλησιν τοῦ καπνοῦ, τοῦ ταβάκου καὶ τῶν σιγάρων, δι' ὠρισμένων προσώπων· ἡ δὲ ἐκ τῆς μονοπωλίας ταύτης ἐτησίᾳ πρόσοδος ἀναβαίνει εἰς 295 ἑκατομμύρια 988,000 φρ. ἐπὶ πληθυσμοῦ 36 ἑκατομμυρίων. Ὡσαύτως δ' ἐν Αὐστρίᾳ, ἡ ἐκ τοῦ μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ πρόσοδος ἀνέρχεται εἰς 59,705,000 φιορίνια (1874), ἐπὶ πληθυσμοῦ εἴκοσι ἑκατομμυρίων τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Λάιθα Αὐστρίας.

β) τὸ τῆς Ἀγγλίας, καθ' ὃ ἐπιβάλλεται βαρὺς δασμὸς ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγομένων καπνῶν 3 σελινίων καθ' ἐκάστην λίβραν καὶ

γ) τελευταῖον, τὸ τῆς Ἰταλίας, ἣτις, ἐκχωροῦσα τὸ τῆς μονοπωλίας τοῦ καπνοῦ δικαίωμα τοῦ Δημοσίου εἰς ἰδιωτικὴν Ἐταιρίαν, ἀπολαμβάνει ἐτησίως πρόσοδον ἐκ καπνοῦ καὶ ἄλατος φρ. 152,000,000, ἐπὶ πληθυσμοῦ 26 ἑκατομμυρίων.

Ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἰπουργὸς καλῶς ποιῶν οὐδέτερον τῶν συστημάτων τούτων παρεδέχθη, καθότι, ὅπως τὸ Δημόσιον ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, ἀπαιτοῦνται μεγάλαι προκαταβολαί, εἰς ἀνέγερσιν δημοσίων καταστημάτων, εἰς προμήθειαν τῶν καπνῶν, εἰς μισθοὺς προσωπικοῦ κλπ.

Ἐννοεῖται δ' ἄλλως, ὅτι, οὔτε τὸ ἀγγλικὸν σύστημα ἠδυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, καθότι ὁ καπνός δὲν εἰσάγεται ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἀλλὰ παράγεται ἐν τῷ τόπῳ. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἰταλικὸν σύστημα ἀποβαίνει δυσεφάρμοστον, καθόσον ὀλίγοι κεφαλαιοῦχοι προθυμοῦνται ν' ἀναλάβωσι τοιαύτας

ἐπιχειρήσεις, μὴ δυνάμενοι ν' ἀκριβολογήσωσι, τί θέλουσι δαπανήσῃ καὶ τί πιθανῶς θέλουσιν εἰσπράξει, καὶ ἐπομένως τί δύνανται ἄνευ ζημίας νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸ Δημόσιον. Οἱ δισταγμοὶ δ' οὗτοι τῶν κεφαλαιούχων τόσῳ μᾶλλον δικαιολογῶνται, ὅσῳ καὶ ἐν Γουρκία καὶ ἐν Ρουμουνία, αἱ τοιαῦται ἐπιχειρήσεις, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη, ἀπέβησαν λίαν ἐπιζήμιοι, ἔνεκα ἰδίως τοῦ λαθρεμπορίου τῶν καπνῶν, καθ' οὗ τὸ Δημόσιον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτάς.

Ἐπαναλέγω λοιπόν, ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸς καλῶς ἔπραξεν, οὐδὲν τῶν ἀνωτέρω συστημάτων παραδεχθεὶς οὐχ ἦττον ὅμως καὶ τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον παρεδέχθη, συνεπάγεται, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἀτοπίας τινάς, ὧν αἱ κυριώτεραι εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

Κατὰ τὸ νομοσχέδιον οἱ παραγωγοὶ τῶν καπνῶν ὀφείλουσιν, «ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν» ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς συγκομιδῆς, νὰ μεταφέρωσι καὶ ἀποταμιεύωσι τοὺς καπνοὺς, ἐν μιᾷ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ δημοσίων ἀποθηκῶν. Τὸ δὲ Δημόσιον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίζῃ τοὺς ἀναγκαίους ἐπιστάτας καὶ φύλακας, πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συγκομιδῆς καὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ καπνοῦ εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας.

Περὶ ταύτης τῆς διατάξεως, τῆς ἐπιβαλλούσης τὴν ἀποταμίευσιν, ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συγκομιδῆς, παρατηρῶ, ὅτι τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ πρῶτον μὲν πρέπει νὰ ὑποστῶσι τὴν ἀποξηρανσιν ὅπως δὲ στιβασθῶσι, πρέπει νὰ ἔχωσι τὴν ἀπαιτουμένην ἐκ μικρᾶς ὑγρασίας ἐλαστικότητα, διότι ἄλλως τρίβονται. Ὡστε ἡ προθεσμία τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συγκομιδῆς, ἢ ὑπὸ τοῦ νομοσχεδίου χορηγούμενη πρὸς ἀποταμίευσιν, εἶναι προθεσμία αὐθαίρετος, ἐκθέτουσα εἰς ζημίας τοὺς παραγωγοὺς τοῦ καπνοῦ.

Ἐκτὸς δὲ τούτου, τὸ Δημόσιον δικαιούμενον, κατὰ τὸ νομοσχέδιον, νὰ διορίζῃ ἐπιστάτας καὶ φύλακας, ὡς προεῖρήθη, πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς συγκομιδῆς καὶ τῆς μεταφορᾶς τοῦ καπνοῦ εἰς τὰς ἀποθήκας, θέλει ὑποβληθῆ εἰς ἔξοδα προσωπικοῦ πολυαρίθμου, ἔνεκα τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγον ἐλατ-

τωθήσεται ἢ ἐκ τοῦ καπνοῦ προσδοκωμένη πρόσδοδος. Ἄλλως δέ, ἢ εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας ὑποχρεωτικὴ ἀποταμίευσιν τῶν καπνῶν ἐπιβαρύνει τὸ Δημόσιον μὲ τὴν εὐθύνην τῶν ἐνδεχομένων ζημιῶν, ἐὰν μάλιστα αἱ ἀποθῆκαι τοῦ Δημοσίου ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μὴ ᾧσιν ἐπὶ τούτῳ κατάλληλοι.

Ἔτερον ἐλάττωμα τοῦ προτεινομένου συστήματος τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ εἶναι, ὅτι ἐνῶ, ὡς γνωστόν, ἐκ τοῦ φυτοῦ τούτου παράγονται τοῦλάχιστον τριῶν εἰδῶν φύλλα, τὰ ἀνώτατα τὰ μεσεύοντα καὶ τὰ κατώτατα, αἱ δὲ τιμαὶ τῶν διαφόρων τούτων ποιότητων διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων, κατὰ τὸ νομοσχέδιον, ὁ θέλων νὰ κόψῃ τὸ ὅλον ἢ μέρος τοῦ ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἀποτεταμιευμένου καπνοῦ του, πληρόνει εἰς τὸν ἀρμόδιον ταμίαν ἢ εἰσπράκτορα φόρον ὁμοίμορφον δραχμῆς μιᾶς δι' ἐκάστην ὀκάν, ὅπερ προδήλως ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναλογικῆς ἰσότητος.

Τελευταῖον παρατηρῶ, ὅτι, κατὰ τὸ νομοσχέδιον, ὅστις ἤθελε φωραθῆ, κόπτων καπνὸν ἄνευ ἀδείας, ὑποβάλλεται εἰς τὴν διὰ τοῦ ἄρθρου 235 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου ὀριζομένην ποινὴν τῆς εἰρκτῆς ἢ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, κατὰ τῶν ἀλλοιούντων νομίσματα, μὴ ἀπηγορευμένα εἰς τὸ Βασίλειον καὶ τιθέμενα νενοθευμένα τοιαῦτα εἰς κυκλοφορίαν. Ἡ ποινὴ αὕτη, κατ' ἐμὴν γνώμην, εἶναι ἀπάνθρωπος, καθότι οὐδὲν κοινὸν μεταξὺ νομίσματος, ὅπερ εἶναι τὸ ὄργανον τῶν συναλλαγῶν, καὶ τῆς ἄνευ ἀδείας ἐκκοπῆς καπνοῦ, ἣτις, καθόσον ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ Νόμου, εἶναι βεβαίως κερδοσκοπία ἀθέμιτος, συνεπαγομένη ποινὴν χρηματικὴν, οὐχὶ δὲ τὴν βαρυτάτην ποινὴν τῆς εἰρκτῆς καὶ τῶν προσκαίρων δεσμῶν.

Ἐνεκα τῶν προεκτεθέντων, νομίζω, ὅτι, δικαιούμενοι νὰ φορολογήσωμεν βαρύτερον τὸν καπνόν, τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις, μεταδοθεῖσα δυστυχῶς καὶ εἰς τὰ ἄνηθα παιδιά, λυμαίνεται τοὺς πνεύμονας αὐτῶν, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ἀντὶ τοῦ προτεινομένου συστήματος, ὅπερ ἐστὶ ὀχληρὸν μὲν καὶ ἐπιζήμιον διὰ τοὺς φορολογουμένους, δαπανηρὸν δὲ διὰ τὸ Δημόσιον, ἕτερόν τι σύστημα ἀπλούστερον καὶ εὐεκτέλεστον.

Α'. Ἐπαυξάνοντες τὸν ἔγγειον φόρον, τὸν ἐν τοῖς τελωνείοις εἰσπραττόμενον, κατὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καπνοῦ· αὕτη ἡ αὐξησης τόσῳ μᾶλλον δικαιολογεῖται, ὅσῳ ὁ ἐλληνικὸς καπνός, καλῆς ὦν ποιότητος, ἔσεται καὶ μετὰ τὴν ἐπαύξησιν ταύτην ἐπιζήτητος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἰδίως δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ.

Β'. Ἐπιβάλλοντες φόρον ἐπιτηδεύματος βαρύτερον εἰς τοὺς καπνοπώλας (¹)· καὶ

Γ'. Ὑποβάλλοντες εἰς δασμὸν βαρύτερον τὰ σιγάρα, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς τυχὸν εἰσαχθησόμενον καπνόν.

Διὰ τοῦ ἀπλουστεροῦ τούτου συστήματος, ἀπαλλαττόμεθα τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνεγέρσεως ἢ τῆς ἐπισκευῆς ἀποθηκῶν, τῆς εὐθύνης ἣτις ἐπιβαρύνει τὸ Δημόσιον, ἔνεκα τῆς ἐνεδεχομένης βλάβης τῶν ἐν ταῖς ἀποθήκαις ἀποτεταμιευμένων καπνῶν, καὶ τῶν ἐξόδων τοῦ προσωπικοῦ.

Εἶπον, ὅτι τόσον ὁ εἰσπραττόμενος ἔγγειος φόρος ἐν τοῖς τελωνείοις, κατὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καπνοῦ, ὅσον καὶ ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος, εἰς ὃν ὑποβάλλονται οἱ καπνοπῶλαι, πρέπει νὰ αὐξηθῇ. Ἰδού δὲ πληροφορίαι τινες περὶ παραγωγῆς τοῦ προϊόντος τούτου ἐν Ἑλλάδι, καὶ περὶ ἐξαγωγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Κράτους, δυνάμεναι νὰ χειραγωγήσωσιν εἰς τὴν συμφερωτέραν ἐφαρμογὴν τοῦ παρ' ἐμοῦ προτεινομένου συστήματος.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους περὶ γεωργίας τῆς Ἑλλάδος πληροφορίας τοῦ 1875, ἡ μὲν ἔκπασις τῶν καπνοφυτειῶν ἀνῆλθεν εἰς 42,037 στρέμματα, ἡ δὲ παραγωγή τοῦ καπνοῦ εἰς 48,413 στατῆρας, ἧτοι εἰς 2,130,172 ὀκάδας.

Κατὰ δὲ τοὺς ἐμπορικὸς πίνακας, ἡ ἀξία τοῦ ἐξαχθέντος ἐτησίως ἐκ τῆς Ἑλλάδος καπνοῦ, ἀπὸ τοῦ 1869 — 1873, ἔχει ὡς ἑξῆς·

Τῷ 1869, δραχμαὶ 1,028,195· τῷ 1870, δρ. 509,813· τῷ 1871, δρ. 719,583· τῷ 1872, δρ. 1,343,760· καὶ τῷ 1873, δρ. 1,070,073.

(¹) Ὅρα Τιμολόγιον ὑπὸ σοιχ. Β. τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδεύματων.

Ἐὰν ἤδη ἐπιχειρήσωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν, κατὰ προσέγγισιν, τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κατανάλωσιν τοῦ καπνοῦ, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι, ἐπειδὴ οἱ ἄρρενες, ἐν Ἑλλάδι, οἱ ὑπερβάντες τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἀριθμοῦνται περὶ τὰς τετρακοσίας χιλιάδας, ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν καταναλισκόντων καπνὸν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 200,000, ἕκαστος δὲ αὐτῶν καταναλίσκει τοῦλάχιστον ἕξ ὀκάδας καπνοῦ κατ' ἔτος, ἡ ὅλική ἐσωτερικὴ κατανάλωσις ἔσεται 1,200,000 ὀκάδων καπνοῦ.

Διὰ τῆς ἐπιβολῆς λοιπὸν τέλους βαρυτέρου ἐπὶ τοῦ ἐξαγομένου ἀπὸ τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καπνοῦ, καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγομένου, προσέτι δὲ δι' ἐπιβολῆς εἰς τοὺς καπνοπώλας φόρου ἐπιτηδεύματος ἀνωτέρου, δυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν τὰ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προτεινομένου νομοσχεδίου προεκτεθέντα ἀτοπήματα.

Ε'. Φόρος ἐπὶ τοῦ οἴνου, ζύθου καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν.

Κατὰ τὸ νομοσχέδιον, «φόρος ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου οἴνου, ζύθου, καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ἐπιβάλλεται μὲν ἐπὶ τῶν βαρελῶν καὶ τῶν φιαλῶν, κατὰ λόγον τῆς «χωρητικότητος τῶν τελευταίων τούτων, βεβαιούται δὲ καὶ «εἰσπράττεται, ἐντὸς τῶν καταστημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα πωλοῦνται ὁ οἶνος καὶ τὰ λοιπὰ ποτὰ λιανικῶς· διατίθεται δὲ «δι' ἐκμισθώσεως, κατὰ Δῆμον ἢ κατὰ Τριῆμα. Ἐὰν δὲ μὴ «τύχη κατὰ τὰς δημοπρασίας ἀναλόγων προσφορῶν, εἰσπράττεται διὰ λογαριασμὸν τοῦ Δημοσίου. Εἰς αὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ πωλῇ λιανικῶς οἶνον, ζύθον ἢ πνευματώδη ποτὰ, ἐὰν «μὴ λάβῃ προηγουμένως ἄδειαν παρὰ τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου. Ἡ ἄδεια ζητεῖται δι' ἀναφορᾶς. Ἀμα δὲ τῇ παραλαβῇ «αὐτῆς, ὁ Οἰκονομικὸς Ἐφορὸς σφραγίζει τὰ δοχεῖα, εἴτε «ἀπλήρη εἴτε κενὰ εἶναι, θέτει ἐπ' αὐτῶν αὐξοῦντα ἀριθμὸν, καὶ «ἐκδίδει ἐκ διπλοτύπου βιβλίου τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν. Ἡ «σφράγισις τῶν δοχείων γίνεται δι' ἐπιθέσεως σιδηρᾶς καὶ πε- «τυρακτωμένης σφραγίδος.»

Ὁ ἐπὶ τοῦ οἴνου καὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν φόρος εἶναι ἀφθονωτάτη πρᾶξις δι' ἅπαντα σχεδὸν τὰ Κράτη. Ἐν Γαλλίᾳ, ὁ φόρος οὗτος εἶναι πολλαπλοῦς, καθόσον 1) ἐπιβάλλεται εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ οἴνου, 2) εἰς πᾶσαν μετατόπισιν αὐτοῦ, 3) εἰς τὴν εἰς τὰς πόλεις εἰσαγωγὴν, καὶ 4) εἰς τὴν λιανικὴν πώλησιν. Ἀποφέρει δὲ εἰς τὸ δημόσιον Ἰαμείον, ἐπὶ 36 ἑκατομμυρίων κατοίκων, 348 ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος.

Ἐν Γαλλίᾳ, ὁ φόρος οὗτος καὶ ὁ τρόπος τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως αὐτοῦ εὐλόγως κατακρίνονται· καθότι ἡ φορολογία αὕτη, ὅπως ἔχει σήμερον, εἶναι ἄνιστος, παρεμβάλλουσα προσκόμματα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κυκλοφορίαν τοῦ προϊόντος τούτου, καὶ συνεπαγομένη μεγάλης μὲν δαπάνας, ἕνεκα τῆς πληθούς τῶν ὑπαλλήλων, ἀπάτας δὲ λίαν ἐπιζήμιους εἰς τὸ Δημόσιον.

Νομίζω λοιπόν, ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἐκ τῆς πείρας τῶν ἄλλων ἔθνων διδασκόμενοι, δὲν πρέπει νὰ παραδεχώμεθα συστήματα, τῶν ὁποίων ἡ ἐφαρμογὴ εἶναι μὲν ὀχληρὰ καὶ καταθλιπτικὴ διὰ τοὺς φορολογουμένους, ἐπιζήμιος δὲ εἰς τὸ Δημόσιον.

Βεβαίως, προτιθέμενοι ν' αὐξήσωμεν τὰ δημόσια ἔσοδα, δικαιούμεθα νὰ ἐπιβάλλωμεν βαρύτερόν τινα φόρον ἐπὶ προϊόντος, τὸ ὁποῖον παρ' ἅπασιν τοῖς εὐνομουμένοις ἔθνεσι, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἐν Βελγίῳ, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, βαρέως φορολογεῖται. Ἄλλ' ὅπως ἀσφαλέστερον ἐπιτύχωμεν τοῦ σκοποῦ τούτου, δεόν, ὅσον ἔνεστι, νὰ παραδεχθῶμεν τὸν ἀπλούστερον τῆς φορολογίας τρόπον.

Ἐν Γαλλίᾳ, οἱ πολεμοῦντες τοὺς πολλαπλοῦς ἐπὶ τῶν οἴνων φόρους, προτείνουσιν, ἀντ' αὐτῶν, τὴν αὐξήσιν τῶν δύο ἀμέσων φόρων, τοῦ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων ἐγγείου φόρου, καὶ τὴν τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων. Παρ' ἡμῖν ὁμοίως, εἰάν ἐπιβάλλετο βαρύτερος ἐγγειος φόρος εἰς τὰς ἀμπέλους, ἐπειδὴ τὸ γλεῦκος, ἕνεκα τῆς ἀφθονίας αὐτοῦ, πολλάκις ἐκπίπτει εἰς τιμὴν εὐτελεστάτην, τόσῳ δυσκολώτερον οἱ φορολογούμενοι ἰδιοκτῆται ἀμπέλων ἤθελον δυνηθῆναι νὰ ἐπιρρίψωσι τὸν πρόσ-

θετον τοῦτον φόρον ἐπὶ τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅσῳ ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ πωλήσωσι τὸ γλεῦκος αὐτῶν εἰς τιμὴν εὐτελεστάτην, μὴ ἔχοντες τὰ μέσα τοῦ ν' ἀποταμιεύσωσι καὶ προφυλάξωσιν αὐτὸ ἀπὸ τῆς βλάβης, εἰς ἣν ἐκτίθεται ἀποταμιευόμενον.

Ὡστε προτιθέμενοι νὰ φορολογήσωμεν βαρύτερον τὸν οἶνον, νομίζω, ὅτι ἔπρεπε προτιμότερον νὰ παραδεχθῶμεν τὸ σύστημα τῆς ἐπιβολῆς εἰς τοὺς οἰνοπώλας καὶ τοὺς πωλητὰς πνευματωδῶν ποτῶν φόρου ἐπιτηδεύματος βαρυτέρου, ὅστις τελειωτικῶς θέλει ἐπιβαρύνει αὐτοὺς πάλιν τοὺς ἀναλωτὰς.

Κατὰ τὰς περὶ γεωργίας ἐπισήμους πληροφορίας, ἡ ἔκτασις τῶν ἀμπελώνων τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ 1875, ἦτον 871,079 στρεμμάτων, ἡ δὲ ὀλικὴ παραγωγή ἀνῆλθεν εἰς 97,645,428 ὀκάδας.

I. A. ΣΟΙΤΣΟΣ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ἘΝ ἈΜΕΡΙΚῃ.

Πρόκειται περὶ τῆς μεγάλης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ὁμοσπονδίας, τῆς ὁποίας ἡ μὲν κεντρικὴ κυβέρνησις περιορίζεται μόνον εἰς προκίσεις γαιῶν πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν, αἱ δὲ ἰδιαίτεροι ἐκάστης Πολιτείας κυβερνήσεις συναγωνίζονται μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν δήμων, τῶν κοινοτήτων, τῶν ἀτόμων (*) καὶ τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τὴν χρηματικὴν κατὰ τόπους συντήρησιν τῶν διαφόρων τῆς ἐκπαιδεύσεως ἰδρυμάτων. Αἱ Ὁμοσπονδιακαὶ εἰς γαίας προκίσεις ἀποτελοῦσι νῦν κολοσσιαίαν ἀξίαν ὡς ἐκ τῆς προϊούσης ἀπανταχοῦ ὑπερτιμῆσεως τοῦ ἐδάφους. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς καθ' ἐκάστην Πολιτείαν δαπάνας, ἀφίνοντες τὰς ἀπὸ τῶν ἀτομικῶν ἐνεργειῶν, θέλομεν πραγματευθῆναι τὰς σχετιζομένας πρὸς τὸν γενικὸν καὶ μερικὸν

(*) Εἰς μόνον ὁ Peabody ἐκληροδότησε ἐνιαύσιον εἰσόδημα 12 ἑκατομ. δραχμῶν εἰς τὸν εὐρὺν τῆς ἐκπαιδεύσεως σκοπὸν.

ἐκάστης Πολιτείας ὄργανισμὸν. Μία γενικὴ παρατήρησις δὲν εἶναι ἀπο σκοποῦ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Τῷ 1877—78 ὑπελογίζοντο εἰς 3,057 ἑκατομμύρια δραχμῶν οἱ δημόσιοι, ἐπαρχιακοὶ καὶ κοινοτικοὶ φόροι τῆς Μεγάλης Δημοκρατίας, ἐκ τούτων δὲ τὸ ἕκτον ἦτο προσδιωρισμένον διὰ μόνην τὴν ἐκπαίδευσιν!

Ἐν πρώτῃ παρ' ἐκάστη Πολιτεία ὑπάρχει ἐκπαιδευτικὸν Γραφεῖον (State Board of Education) ἀποτελούμενον ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς Πολιτείας, ὑπὸ διαφόρων πολιτῶν τοὺς ὁποίους ἐκλέγει ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις καὶ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῆς Πολιτείας τὸν ὁποῖον ἐκλέγει ὁ Λαός. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη παρασκευάζει τὸν σχετικὸν πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν προϋπολογισμὸν καὶ ὑποβάλλει αὐτὸν εἰς τὴν ψῆφον τῆς Συνελεύσεως, διαιροῦσα τὰ διάφορα κεφάλαια πρὸς τὰς κατὰ μέρος ἀνάγκας τῆς ἐκπαίδευσως καὶ ἐκδίδουσα τὰς ἀναγκαίας πρὸς πληρωμὴν ἐπιταγὰς. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη διορίζει ἐτέραν ἐκπληροῦσαν χρέη εἰδικοῦ πρὸς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου.

Κυρία πηγὴ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεταίς εἰσοδήματος εἶναι ὁ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου φόρος, ἀριθμὸς τις χιλιοστῶν τῆς ἀξίας ὄλων τῶν ἰδιοκτησιῶν, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπογραφέντων παιδῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐν Νέα Ἰόρκῃ τῷ 1874 ὁ ἐκπαιδευτικὸς φόρος ἦτο 1 $\frac{1}{2}$ χιλιοστὸν ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἰδιοκτησιῶν. Εἰς 95 τοῖς $\frac{1}{100}$ ἀνεβιβάζετο ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης τὸ ὅλον ἐκπαιδευτικὸν εἰσόδημα τῆς Πολιτείας ταύτης, τὸ ὑπόλοιπον δὲ 5 τοῖς $\frac{1}{100}$ παρήγετο ἐκ τόκων τοῦ εἰς γαίας κεφαλαίου καὶ ἐκ φόρων ἐπὶ τῶν ἀλικῶν, τῶν ποτῶν, τῶν κυνῶν κλπ. Ἐὰν συγκρίνωμεν τί ἀναλογεῖ ἐκ τῆς ὄλης ἐκπαιδευτικῆς φορολογίας εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ τί εἰς τὴν κοινοτικὴν τῆς χώρας ζωὴν, τὰ ἐπόμενα παραδείγματα εἶναι ἱκανῶς ἐκφραστικά. Τῷ 1874 ἐν Νέα Ἰόρκῃ ἡ μὲν φορολογία τῆς Πολιτείας ἐλογίζετο πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν εἰς 2,712,000 δολάρια, ἡ δὲ τῶν διαφόρων κοινοτικῶν ὀργανισμῶν (ἐπαρχία, δῆμος, πόλις, κοινότης) εἰς

8,124,000· ἐν Ὀχιῶ ἡ Πολιτεία εἰσήνεγκε 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. δολλάρ. καὶ ὁ κοινοτικὸς ὀργανισμὸς 6 ἑκατομ.

Ἐκαστος ἀστικὸς ἢ χωρικὸς συνοικισμὸς ἐκλέγει Σχολεικὴν Ἐπιτροπὴν, ἥτις συγκεντρώνει ἐν ἑαυτῇ τὴν ὄλην ἐκπαιδευτικὴν δύναμιν. Οὐδεὶς φόρος δύναται νὰ εἰσπραχθῇ, οὐδὲν κτῆμα νὰ ἀγορασθῇ χάριν τῆς ἐκπαιδεύσεως, χωρὶς ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης νὰ τὸ ἀποφασίσῃ. Ὁ μὲν πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἐκδίδει τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν ἐκπαιδευτικῶν φόρων διαταγὰς πρὸς ἕκαστον προσωπικῶς φορολογούμενον, ὁ δὲ ταμίας συναθροίζει τὰ κεφάλαια, τόσον τὰ ἐκ τῆς Πολιτείας ἀπορρέοντα ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἐπιτοπίου φορολογίας. Οὐδεὶς ἔλεγχος ἐκ μέρους τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ἀφ' ἑτέρου ὅμως πολὺς τοιοῦτος ἐκ μέρους τῆς ὀλομελείας τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων πολιτῶν. Ἐν γένει χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀμιλλα, ἥτις κυριεῦει τὸ ὄλον τῶν ἐπιστατούντων εἰς τὴν τοπικὴν τῆς Μεγάλης Δημοκρατίας ἐκπαίδευσιν. Κτίρια μεγαλοπρεπῆ, τελειοποίησις μεθόδων, ἀφθονία μέσων, ἰδοὺ τὰ προϊόντα τῆς λαϊκῆς ταύτης περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐργασίας.

Εἰς 450 ἑκατομ. δραχμῶν ἀνεβιβάζετο κατὰ τὸ ἔτος 1875 τὸ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν εἰδικῶς ὠρισμένον εἰσόδημα τῆς Δημοκρατίας κατὰ τὰ διάφορα τμήματα αὐτῆς. Ἐξ αὐτῶν 62 ἀνῆκον εἰς τὴν Πολιτείαν τῆς Νέας Ἰόρκῃς, 47 εἰς τὴν Πενσυλβανίαν κλπ. Διδακτικὴ εἶναι ἡ κατὰ κεφαλὴν ἀναλογία τῆς φορολογίας ταύτης, ὡς π. χ. 17 δρ. ἐν Νέα Ἰόρκῃ, 22 $\frac{1}{2}$ δρ. ἐν Καλλιφορνία. Ἡ ἔποψις τῶν δαπανῶν ἔχει ὡς ἐξῆς: 78 ἑκατομ. δρ. ἐδαπανήθησαν τῷ 1875 διὰ γήπεδα, κτίρια καὶ ἐπιπλα σχολείων· 250 ἑκατομ. δρ. εἰς μισθοὺς 249,000 διδασκάλων καὶ διδασκαλισῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὰ $\frac{1}{2}$ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ. Μισθοὶ τινὲς διδασκαλικοὶ πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ σημειωθῶσιν ὡς π. χ. ὁ τοῦ σχολάρχου ἐν Νέα Ἰόρκῃ ἀντὶ 17 χιλ. δρ. κατ' ἔτος, καὶ τοῦ ἐν Κινκινάτῃ διδασκάλου τῆς καλλιγραφίας ἀντὶ 9 χιλ. δραχ. κατ' ἔτος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰς γαίας προίκισιν τῶν σχολείων ὑπὸ

τῆς Ὁμοσπονδίας, τὸ θέμα τοῦτο συνδέεται πρὸς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀποκατάστασιν. Τὸ πρῶτον Συνέδριον τῆς Ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας ἀπεφάσισε τῷ 1785, ὅτι τὸ 36ον τῶν ἐθνικῶν γαιῶν ἀνήκει εἰς τὰ σχολεῖα. Καθόσον δὲ προέβαινεν ἡ ἐποίκησις, διηροῦντο αἱ γαῖαι εἰς κοινοτικὰς περιφερείας 36 □ μιλίων, ἐκάστη τῶν ὁποίων ὑποδιηρεῖτο εἰς 36 μερίδας, μία τῶν ὁποίων καὶ κατόπιν δύο ἀφοσιοῦντο εἰς τὸν γενικὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως σκοπὸν. Χίλια καὶ δισχίλια □ μίλια γῆς προικοδότησις ἐν ἐκάστη κοινοτικῇ περιφερείᾳ, διὰ τὰ σχολεῖα, ἔχουσί τι ἀληθῶς ἄξιον τῶν μεγάλων τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας ἰδρυτῶν. Μετὰ διαφόρους διαθέσεις τῶν σχολικῶν τούτων γαιῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἔκτασις ὑπελογίσθη μείζων ὅλης τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, ἡ νῦν ὑπάρχουσα παρὰ τοῖς σχολείοις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἔκτασις γαιῶν ἀναβιδάζεται εἰς 600 ἑκατομμύρια στρεμμάτων.

Ἀπὸ τοιαύτης γενναίας προνοίας καὶ σταθερᾶς δημοσιονομικῆς κατ' ἔτος λειτουργίας, ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ ἐν Ἀμερικῇ συμβαδίζει μετὰ τῆς πρακτικῆς ἐλευθερίας. Διότι ὅσον ὁ λαὸς προβιδάζεται εἰς πολιτικὴν ἰσχὺν, τόσον πρέπει νὰ προοδεύῃ καὶ εἰς γράμματα. Ἡ ἰδέα τοῦ Βασιγκτῶνος μένει τοιοῦτοτρόπως κυρία τοῦ ἀνά χειρᾶς θέματος, ὅτι ὅσον τὸ πολίτευμα ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κοινῆς γνώμης, τόσον ἡ ἐκπαίδευσις περιβάλλεται μείζονα ἀναγκαιότητος λόγον.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΠΡΟ ΤΟΥ 1821.

Κατὰ τὸ 1828 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Συμμάχων Δυνάμεων ἀπηύθυνον 28 ἐρωτήματα πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ 1ον καὶ τὸ 3ον ἀπέβλεπον ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν κατὰ φυλὰς καὶ ἰδίως ἑρῆσκειας διάκρισιν τοῦ πρὸ

τοῦ 1821 καὶ κατὰ τὸ 1828 ὑπάρχοντος πληθυσμοῦ κατὰ τὰ διάφορα τῆς χώρας τμήματα, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰ κυριώτερα τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἐπαγγέλματα. Τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1828 ἐγένετο ἡ διακοίνωσις τῶν Δυνάμεων, τῇ 18 δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυβερνήτου. Ἐκαστος δύναται νὰ κρίνῃ ἐντεῦθεν περὶ τῆς προχειρότητος, ἣτις ἐπὶ τοιούτων κατ' ἐξοχὴν διοικητικῶν ζητημάτων ὑπῆρχεν εἰς τὴν τότε κυβερνητικὴν ἰκανότητα μεθ' ὅλας τὰς ἀτελείας τῶν καιρῶν, αἵτινες πρέπει πάντως νὰ συνδυασθῶσι πρὸς τὴν κατὰ προσέγγισιν ἐπὶ τοιούτων πληροφοριῶν ὑπάρχουσαν βεβαιότητα.

Ἐρώτημα Α'.—Πόσος ὑπῆρχε διακεκριμένως ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Μουσουλμάνων, πρὸ τοῦ 1821 ἔτους, εἰς καθὲν τῶν Τμημάτων τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν Νήσων τῆς Ἑλλάδος; Πόσος εἶναι καὶ σήμερον ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, καὶ ποία ἡ τούτων ἀναλογία εἰς τὰ αὐτὰ Τμήματα;

Ἀπάντησις.—Διὰ νὰ ἀποκριθῇ τις ὀριστικῶς, ἔπρεπε πρὸ πάντων νὰ ᾔηται προσδιωρισμένη ἡ ἔκτασις τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν Νήσων ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὅλον, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἑλλάς διαλαμβάνει τὸ παρὸν ἐρώτημα.

Ἐὰν ὀδηγηθῶμεν ἐκ τῆς ἱστορίας, ἐκ τῶν σωζομένων εἰσέτι μνημείων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἐκ τῆς γνώμης τῶν περιηγητῶν καὶ γεωγράφων, ἡ ἔκτασις αὐτῆς τῆς χώρας θέλει ἔχει ὀροθετικὴν γραμμὴν πρὸς ἄρκτον, τὴν ἀρχομένην ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τῆς Βοϊούσας, ἐκτεινομένην δὲ πρὸς τ' ἄνω διὰ τοῦ ποταμοῦ αὐτοῦ μέχρι τῆς πηγῆς του, καὶ διερχομένην διὰ τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων τοῦ Ζαγορίου καὶ Μετζόβου, καὶ διὰ τῆς τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τοῦ Κόλπου τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὅσον δὲ περὶ τῶν Νήσων, καὶ ἡ ἱστορία καὶ τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, ὅλα ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐπιμαρτυροῦσιν, ὅτι ἡ Ῥόδος, Κύπρος, καὶ τόσαι ἄλλαι ἀκόμη νῆσοι εἶναι τῆς Ἑλλάδος διαμελίσματα.

Ἄλλ' ἡ ἐνεστῶσα προσωρινὴ Κυβέρνησις, ἀκολουθοῦσα τὰς ἀποφάσεις τῶν τριῶν ἐθνικῶν Συνελεύσεων, χρεωστεῖ νὰ θεωρήσῃ ὡς συγκροτούσας τὴν Ἑλλάδα ὅλας τὰς ἐπαρχίας, αἰ-

τινες ἦσαν, ἢ καὶ εἶναι εἰσέτι ὑπὸ τὴν τουρκικὴν ἐξουσίαν, ἐκίνησαν δὲ πᾶ ὄπλα κατὰ τὸ 1821, ἢ μετὰ ταῦτα, καὶ ἔχουσι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν κατοίκων ἐπαγγελλόμενον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ λαλοῦν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Μ' ὄλα ταῦτα, χωρὶς νὰ φυλάξωμεν μὲ ἀπαρασάλευτον ἀκρίβειαν τὴν ὁροθετικὴν γραμμὴν, ἣτις ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐμελλε νὰ σχεδιασθῇ, θέλουσι ἤδη ἐκτεθῆ ὅσαι γνώσεις ἐσυλλέχθησαν μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ἐπιμελείας, περὶ τοῦ πρώτου τούτου ἐρωτήματος.

Ἡ Πελοπόννησος δὲν εἶχε παντελῶς διοικητικὴν διαίρεσιν. Ὅλη αὐτὴ ἢ Χερσόνησος ἐδιοικεῖτο ἀπὸ ἑνα Βεζύρη. Ἡ Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάς διηρεῖτο εἰς πέντε Σαντζάκια· ἤγουν α) τὴν Εὐβοίαν, β) τὰ Τρίκαλα, γ) τὴν Ναύπακτον, δ) τὸ Κάρελι, καὶ ε) τὰ Ἰωάννινα. Αἱ διοικητικαὶ διαίρεσεις τῶν Νήσων, ἐάν τις ἐξαιρέσῃ τὰς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Καπετὰν Πασᾶ, παρουσιάζουσι μεγάλην ἀνωμαλίαν. Μ' ὄλα ταῦτα αἱ διαίρεσεις αὗται θέλουσι σημειωθῆ εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα, ὁ ὁποῖος παριστᾷ τὴν κατάστασιν τοῦ πληθυσμοῦ.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ. — Μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 458,000, Τοῦρκοι 42,750. Κατὰ τὸ 1828 Χριστιανοὶ 400,000, Τοῦρκοι δὲ συμπεραίνεται ὅτι, μετὰ τὴν εὐκαιρίωσιν τῆς Πάτρας καὶ τῶν Μεσσηνιακῶν φρουρίων, δὲν μένουσιν εἰρημῆ ἄτομα τινὰ μεμονωμένα.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ. — 1) Σαντζάκι τῆς Εὐβοίας περιέχον τὴν Ἀττικὴν, Θήβας, Λεβαδίαν, Εὐβοίαν, Τουρκοχώρι, Βουδονίτσαν, Ζητοῦνι, Ταλάντι, Σάλωνα, Λοιδωρίκι, καὶ Μαλανδρίνο (ἢ Ἀττικὴ, ἢ Βοιωτία, ἢ Λοκρὶς, ἢ Ὀπουντία, ἢ Λαμία, ἢ Εὐβοία, ἢ Φωκίς, ἢ Δωρὶς καὶ μέρος τῆς Λοκρίδος τῶν Ὀζολῶν), μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 156,775, Τοῦρκοι 13,360, καὶ κατὰ τὸ 1828 Χριστιανοὶ 113,750, Τοῦρκοι 6,730, β) Σαντζάκι τῶν Τρικάλων, περιέχον σχεδὸν ὅλην τὴν Θεσσαλίαν (ἤτοι πᾶς νέας περιοχὰς τῶν Τρικάλων, Χάσιας, Κράτζεβας, Κλιγοβοῦ, Ἀσπροποτάμου, μέ-

ρους τῶν Ἀγράφων, Φερσάλων, Γούρας, Ἀρμιυροῦ, Βέλεστίνου, Βώλου, Ἀγιάς, Ζαγοράς, Ὀλύμπου, Ἐλασσῶνος, Διμενίκου καὶ Μουλαλικίου), μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 247,560, Τοῦρκοι 38,525, καὶ κατὰ τὸ 1828 Χριστιανοὶ 239,000, Τοῦρκοι 33,500. γ) Σαντζάκι τῆς Ναυπάκτου, περιέχον τὸ Βενέτικον, Κράβαρα, Ἀπόκουρον, Καρπενῆσι, Δομοκὸν καὶ Πατρατζίκι (μέρος τῆς Λοκρίδος τῶν Ὀζολῶν, ἢ Ἐπίκτητος Αἰτωλία, καὶ μικρὸν τι μέρος τῆς μεσημβρινῆς Θεσσαλίας), μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 53,075, Τοῦρκοι 5,445, καὶ κατὰ τὸ 1828 Χριστιανοὶ 37,600, Τοῦρκοι 4,470. δ) Σαντζάκι τοῦ Καρελίου, περιέχον τὸ Μεσολόγγιον, Ἀνατολικὸν, Ζυγὸν, Βλοχὸν, Ξηρόμερον, Βόνιτσαν καὶ Βάλτον (ἢ κυρίως λεγομένη Αἰτωλία καὶ Ἀκαρνανία), μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 38,000, Τοῦρκοι 2,060 καὶ κατὰ τὸ 1828 Χριστιανοὶ 21,550, Τοῦρκοι 250. ε) Μέρος τοῦ Σαντζακίου τῶν Ἰωαννίνων, περιέχον τὰς περιοχὰς τοῦ Ραδοβισδίου, τῆς Ἀρτάς, τῆς Πρεδέζης, τοῦ Λαμαδίου, τῶν Λακκιδῶν, τοῦ Σουλίου, καὶ Μαλακασίου (ἢ Ἀμφιλοχία, ἢ Σελλήτης, καὶ ἢ Ἀθαμανία), μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 62,200, Τοῦρκοι 3,500, καὶ κατὰ τὸ 1828 Χριστιανοὶ 44,260, Τοῦρκοι 1,900.

ΝΗΣΟΙ. — Σάμος μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 25,000· τῆς νήσου ταύτης αἱ πρόσοδοι ἀπενέμοντο εἰς τὸν Σεχισλάμην. Τῆνος μέχρι τοῦ 1821 Χριστιανοὶ 28,000· αἱ πρόσοδοι τῆς Τήνου ἀπενέμοντο εἰς ἕνα τῶν Οὐλεμάδων καλούμενον Βελῆ ζεντέ ἐφένδην· μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ Σουλτάνος ἀνέθεσε τὴν εἰσπραξίν του εἰς τὸν ἐπιστάτην τοῦ Νομισματοκοπείου. Ἄνδρος μέχρι τοῦ 1828 χριστιανοὶ 16,000· Σύρα μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 4,500· τῶν δύο τούτων νήσων αἱ πρόσοδοι ἀπενέμοντο εἰς μίαν Σουλτάναν· μετὰ τὸν θάνατόν τῆς εἰσέπραττοντο ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐπιστάτην. Λέρος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 5,000, κατὰ τὸ 1828 δὲ 4,000. Κάλυμνος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 6,000, κατὰ τὸ 1828 δὲ 4,800. Νίσυρος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 4,000, κατὰ

τὸ 1828 δὲ 3,300. Δῆλος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 3,000, κατὰ τὸ 1828 δὲ 2,800. Χάλκη μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 1200: Σύμη μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 8,800, κατὰ τὸ 1828 δὲ 4,500. Κάρπαθος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 7,500. Καστελόριζον μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 2,500· τῶν ὀκτὼ τελευταίων νήσων ὁ ἀριθμὸς ἠλαττώθη ἐκ τῆς μετοικεσίας· αἱ νῆσοι αὗται ἦσαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Μπέη τῆς Ῥόδου. Κρήτη μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 160,000, τοῦρκοι 130,000, καὶ κατὰ τοῦ 1828 χριστιανοὶ 90,000, τοῦρκοι 22,000· ἡ νῆσος αὕτη ἐδιοικεῖτο ἀπὸ ἑνα Πασᾶν τριῶν οὐρῶν ὑπεξούσιον τοῦ Σουλτάνου· ἐδοκίμασε μεγάλην φθορὰν ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ τὴν πανώλην· ἡ παρούσα κατάστασις τῶν κατοίκων ἐσημειώθη κατὰ τὰς ἀναφορὰς τῶν ἐκεῖθεν προσφάτως ἐλθόντων. Χίος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 120,000, τοῦρκοι 1,100, καὶ κατὰ τὸ 1828 χριστιανοὶ 60,000, τοῦρκοι 800· πρὸ τοῦ 1821 ἠριθμοῦντο ἐν Χίῳ 70 περίπου ἑβραῖοι· ἐκ τῶν 60,000 Χίων σωζομένων εἰσέτι μέγα μέρος παροικεῖ εἰς Σύραν. Σκόπελος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 7,000· Τρίκερα μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 1,700, κατὰ τὸ 1828 δὲ 1,300· ἡ χερσόνησος αὕτη ἀποτελοῦσα μέρος τῆς Θετταλομαγνησίας ὑπήγετο εἰς τὴν Δικαρχίαν τοῦ Καπιτάν Πασᾶ ὡς καὶ ἅπασαι αἱ κατωτέρω νῆσοι. Ἡλιοδρόμια μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 300. Σκιάθος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 1,500. Σκῦρος ἐπίσης 2,500. Ψαρὰ μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 8,000, κατὰ τὸ 1828 δὲ 5,000, ἐξ ὧν 2,000 παροικοῦσιν εἰς Αἴγινα. Σαλαμίς μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 4,000. Αἴγινα ἐπίσης 3,500. Σπέτσαι ἐπίσης 8,000. Ὑδρα ἐπίσης 16,000. Πόρος ἐπίσης 7,000. Κέα ἐπίσης 5,000. Θερμιά ἐπίσης 4,500. Σίφνος ἐπίσης 6,000. Σέριφος ἐπίσης 2,000. Κίμωλος ἐπίσης 1,000. Μῆλος ἐπίσης 5,000. Πολύκανδρος ἐπίσης 1,000. Σίκινος ἐπίσης 600. Ἴος ἐπίσης 5,000. Σαντορίνη ἐπίσης 17,000. Ἀνάφη ἐπίσης 700. Κάσος μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 6,000, κατὰ τὸ 1828 δὲ 5,000. Ἀστυπαλαῖα μέχρι τοῦ 1821 χριστιανοὶ 3,000.

Πάτμος ἐπίσης 5,000. Ἀμοργὸς ἐπίσης 3,500. Νάξος ἐπίσης 13,000. Πάρος ἐπίσης 7,000. Ἀντίπαρος ἐπίσης 200. Μύκωνος ἐπίσης 5,500.

Ἐρώτημα Γ'.—Ποῖον τὸ κυριώτερον ἐπάγγελμα τῶν κατοίκων ἐκάστου τμήματος;

Ἀπάντησις.—Τὸ κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτήδευμα τῶν κατοίκων ἐκάστου τόπου ἐξήρτηται πολὺ ἀπὸ τὴν θέσιν καὶ τὴν φύσιν τοῦ τόπου καὶ ἀπὸ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐστηρὸν σύστημα τοῦ διωγμοῦ τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἔζων ἢ ζῶσιν ἀκόμη. Τὸ πλειότερον μέρος τῶν ὄρεινῶν κατοίκων εἶναι π. χ. ἢ ποιμένες ἢ ἢ πολεμικοί· οἱ δὲ πεδῖνοι ἤθελον γεωργεῖ τὴν εὐφορον καὶ πολύκαρπον γῆν των, ἐὰν δὲν ὑπεχρεοῦντο πολλάκις ἐκ τοῦ διωγμοῦ ν' ἀφίνουσαν τὸ ἄροτρον ζητοῦντες ἔνοπλοι εἰς τὰ ὄρη τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς των.

Τὰ παράλια καὶ οἱ λιμένες τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος κατοικοῦνται ἀπὸ ναυτικούς καὶ ἐμπόρους· ταύτη εἶναι ἡ γενικὴ ἀλλ' ἐνταυτῷ καὶ θετικὴ ἀπόκρισις εἰς τὸ τρίτον ζήτημα.

Ἐν ᾧ δίδομεν τὸν λεπτομερῆ πίνακα τοῦ κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτηδεύματος μεταξὺ τοῦ βλοῦ πλήθους ἐκάστης χωραρχίας, μᾶς εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ποθουμένην ἀκρίβειαν, καθότι μία χωραρχία δὲν κεῖται πάντοτε εἰς πεδιάδα ἢ εἰς παράλια, ἀλλ' εἰμπορεῖ νὰ περιέχη καὶ ὄρεινὰ μέρη· καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν αὐτὴν χωραρχίαν εὐρίσκομεν πολλάκις ποιμένας, γεωργούς καὶ ναυτικούς, οἱ ὅποιοι ἐνίοτε εἰμπορεῖ νὰ ἦναι ἰσάριθμοι. Ἐπροσπαθήσαμεν νὰ συστήσωμεν τὴν ἐνυπάρχουσαν διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀναφέροντες ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νομίζομεν ὅτι ἐπαγγέλεται τὸ πολυπληθέστερον μέρος τῶν κατοίκων ἐκάστης χωραρχίας, καὶ ἐπομένως τὰ λοιπὰ.

Παρεθέσαμεν τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα ἀντικρὺ τῶν νεωτέρων, ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἔσχατα πολλάκις δὲν εὐρίσκονται εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας σημειωμένα, ἐν ᾧ τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα εἶναι γενικωτέρως ἐγνωσμένα.

Δὲν ἀνεφέραμεν τὰ Σαντζάκια ἢ τὰς Τούρκικὰς διαιρέσεις, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὰς παρεμβλήσεις. Ἡ Ἀκαρνανία καὶ ἡ Αἰτωλία π. χ. ἀποτελοῦσαι τὴν ἐπαρχίαν τὴν ὀνομαζομένην Κάρελι, ὑπήγοντο πολλάκις εἰς τὸ Σαντζάκι τῆς Εὐρίπου, ἐν ᾧ ἡ Δωρίς καὶ ἡ Λοκρίς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται παρεμβεβλημένοι, ἐστάθησαν πάντοτε ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Πάσᾶ τῆς Ναυπάκτου· ἀνωμαλία ἣτις γίνεται προδηλοτέρα ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν Δικαρχίαν τῶν χωραρχιῶν, π. χ. ἡ Δικαρχία τοῦ Βοεβόδα τῆς Πάτρας, εἰς τὴν Ἀχαΐαν, περιεῖχε τὴν κοινότητα τῆς Κουτσούκ Μάνης, κειμένης εἰς τὴν ἐσχατιαν τῆς Μεσσηνίας, ἐν ᾧ ἡ διάμεσος χώρα ἐδαιριεῖτο εἰς πολλὰς ἄλλας Δικαρχίας.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ. — Χωραρχίαι 1) Ὀλυμπος καὶ Ὀσσα (Ὀλυμπος καὶ Κίσσαβος) (¹) ποιμένες καὶ πολεμικοί. 2) Πεδιάς τῆς Θεσσαλίας, γεωργοὶ καὶ τεχνῖται. 3) Μαγνησία Θετταλικὴ (χωρία τοῦ Βώλου) τεχνῖται, ναυτικοὶ καὶ ποιμένες. 4) Λαμία (Ζητοῦνι) ὡσαύτως. 5) Φθιώτις (Πατρατζίκι) ὁμοίως. 6) Λοκρὶς Ὀπουντία (Βουδονίτσα καὶ Ταλάντι) γεωργοὶ καὶ τεχνῖται. 7) Βοιωτία (Λεβαδία καὶ Θῆβαι) ὁμοίως. 8) Ἀττικὴ (Ἀττικὴ) ὁμοίως. 9) Φωκὶς (Σάλωνα) ἐπίσης. 10) Δωρὶς καὶ Λοκρὶς Ὀζολία (Λοιδορίκι, Μάλανδρίνο, Κράββαρι) ποιμένες, ἱερεῖς, ψωμοζῆται καὶ γεωργοί. 11) Αἰτωλία (Βενέτικον) γεωργοί, (Μεσολόγγι) θαλάσσιοι, ἀλιεῖς καὶ τεχνῖται, (Ἀνατολικὸν) τεχνῖται, (Ζυγὸς) Γεωργοί, (Ἀπόκουρον) γεωργοί, ποιμένες, (Καρπενήσιον) γεωργοὶ καὶ τεχνῖται, (Βλόχδος) ὡσαύτως. 12) Ἀκαρνανία (Ξηρόμερον) γεωργοὶ καὶ ἄρματωλοὶ, (Βόνιτσα) ὁμοίως, (Βάλτος) ὁμοίως. 13) Ἀμφιλοχία (Ραδοβίσδι καὶ Λάμαρι) γεωργοί, ποιμένες, τεχνῖται καὶ ἄρματωλοὶ (εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἄρτας εὐρίσκονται τεχνῖται καὶ ἔμποροι). 14) Σελληῖς (Σοῦλι) πολεμικοὶ καὶ ποιμένες. 15) Ἀθαμανία (Τζουμέρκα, Ἀσπροπόταμο, Μαλακάσι,

(¹) Τὰ ἐκτὸς μὲν παρενθέσεων, ὀνόματα ἀρχαῖα· τὰ ἐντὸς δὲ τοιούτων, ὀνόματα νεώτερα.

Ζαγόρι) ποιμένες, τεχνῖται, γεωργοί, ἀγύρται καὶ ἔμποροι. 16) Ἀγραῖς (Ἀγραφα) ποιμένες, τεχνῖται καὶ γεωργοί.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ. — Ἀχαΐα (Πάτραι) γεωργοί, ἔμποροι, τεχνῖται καὶ ποιμένες, (Βοστίτζα) γεωργοί, ἔμποροι, τεχνῖται, (Καλάβρυτοι) γεωργοὶ καὶ ποιμένες. Ἠλις (Γαστούνη) τεχνῖται καὶ ποιμένες, (Πύργος) ἔμποροι, τεχνῖται καὶ ποιμένες. Μεσσηνία (Ἀρκαδία) γεωργοί, (Ναβαρίνος) ἔμποροι, (Μοθώνη) ποιμένες, (Κορώνη) ὁμοίως, (Νησί) γεωργοί, ἔμποροι, ποιμένες, (Καλαμάτα) ὁμοίως, (Κουτζούκ Μάνη) ὁμοίως, (Ἀνδροῦσα) ὁμοίως, (Ἀμπλάκινα) ὁμοίως, (Λεοντάρι) ὁμοίως, (Μάνη Δυτικὴ) πολεμικοὶ, θαλάσσιοι. Λακωνία (Μάνη Ἀνατολικὴ) ὁμοίως, (Μονεμβασία) γεωργοί, (Μιστράς) γεωργοὶ καὶ ποιμένες, (Πραστός) ὁμοίως. Ἀρκαδία (Ἅγιος Πέτρος) ὁμοίως. (Τριπολιτσά) γεωργοὶ καὶ τεχνῖται, (Καρύταινα) ὁμοίως, (Φανάρι) ὁμοίως. Ἀργολὶς (Ἄργος) γεωργοὶ καὶ ἔμποροι, (Ναύπλιον) ὁμοίως. Κορινθία (Κόρινθος) γεωργοί, ἔμποροι καὶ ποιμένες.

ΝΗΣΟΙ. — Κρήτη. Κίσσαρος (Κίσσαμος) γεωργοὶ καὶ τεχνῖται. Ἐλινος (Σέλινο) ὡσαύτως. Κυδωνία (Χανιά) ἔμποροι, τεχνῖται, γεωργοὶ καὶ ποιμένες. Πανεχία (Σφακιά) ποιμένες, θαλάσσιοι. Ἀπτερον (Ἀπρικόρνη) γεωργοὶ καὶ τεχνῖται. Ρέθυμνος (Ρέθυμνον) ἔμποροι, τεχνῖται, γεωργοί. Λάμπη (Ἅγιος Βασίλειος) γεωργοί, ποιμένες. Πανάκρι (Ἀμιάρι) ὡσαύτως. Αὐλοπόταμος (Μυλοπόταμον) γεωργοί, τεχνῖται, ποιμένες. Κνωσσὸς (Μαλβίζο) ὡσαύτως. Ἡράκλειον (Κάνδια) γεωργοί, τεχνῖται, ποιμένες καὶ ἔμποροι. Φαῖστος (Πριάτινα) γεωργοί. Καινὸν (Καινούριον) ἐπίσης. Γόρτυνα (Μονοφάτση) ἐπίσης. Ἀρκαδία (Ριζόκαστρον) γεωργοὶ καὶ τεχνῖται. Γεράπετρος (Γεράπετρα) γεωργοί. Χερρόνησος (Πεδιάδα) ὡσαύτως. Πέτρα (Μιραμπέλλη) γεωργοὶ καὶ τεχνῖται. Λάσσιον (Λασίθι) γεωργοὶ καὶ ποιμένες. Κοίτιον (Κιτίνο) ποιμένες, γεωργοί.

ΕΥΒΟΙΑ. Εὐβοία (Εὐρίπος) γεωργοί, ποιμένες, θαλάσσιοι.

ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ. Χῆος γεωργοί, θαλάσσιοι, ἔμποροι. Σά-

μος ὡσαύτως. Ἄνδρος ὡσαύτως. Τήνος ὁμοίως. Νάξος ὁμοίως. Σαντορίνη γεωργοὶ καὶ ναυτικοί. Ἴος γεωργοί. Ἵδρα Οὐλάσσιοι, ἔμποροι. Σπέτσαι ὡσαύτως.

Γενικῶς ἡ κλάσις τῶν γεωργῶν εἶναι ἢ πολυανθρωποτέρα εἰς τὰς νήσους ἐκεῖνας, αἵτινες ἔχουσιν ἕκτασιν καρποφόρου γῆς· εἰς τὰς μικρὰς ὁμοίως νήσους, ὅπου λείπει παρομοία γῆ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ κλάσις τῶν ναυτῶν ὑπερτερεῖ τὰς ἄλλας.

M.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ.

Ἐν τῷ περὶ «Γυναικείων Φυλακῶν» ὑπομνήματι, ὅπερ ἐσχάτως ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Οἰκονομικῇ Ἐπιθεωρήσει (φυλ. 75^{ον} Μάιος 1879) γίνεται λόγος περὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ Ἀδελφῶν Marie-Joseph, καὶ τόσον ἀπὸ γενικῆς ἐννοίας ὅσον καὶ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τούτων προτείνεται ἡ συγκρότησις γυναικείου ὑπὲρ τῶν γυναικείων φυλακῶν συνεταιρισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Διάφοροι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἰδέαι ἀντηλλάχθησαν μεταξὺ τῶν ἐν Ἀθήναις Κυριῶν, ὅλως ἐμπνεόμενοι, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὑπὸ ἀληθῶς εὐαγγελικῶν αἰσθημάτων. Εὐχόμεθα ἵνα ἐπὶ τέλους ἡ ἰδέα καρποφορήσῃ ἐπὶ τοιαύτῃ δὲ προσδοκίᾳ προσφέρομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως καὶ ἕτερον παράδειγμα γυναικείου ὑπὲρ τῶν φυλακῶν συνεταιρισμοῦ, ἐπίσης Γαλλικοῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀδελφῶν de la Sagesse, τοῦ ὁποίου μανθάνομεν τὰς γενικὰς τάσεις ἀπὸ τελευταίας τινος μελέτης τοῦ K. d' Haussonville.

Πρόκειται περὶ τῆς ἐν Clermont κεντρικῆς φυλακῆς τῶν γυναικῶν, ἣτις εὐρίσκειται πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τὴν ἐπιτηρήσιν γυναικείου συνεταιρισμοῦ φέροντος τὸ ὄνομα «Ἀδελφαὶ τῆς Φρονήσεως (de la Sagesse)». Ἡ διεύθυνσις τῆς φυ-

λακῆς βοηθεῖται ὑπὸ 22 τοιούτων ἀδελφῶν πρὸς ἐκάστην τῶν ὁποίων ἐκτὸς τῆς κατοικίας πληρόνει 650 φράγκα (450 φρ. δι' ἐκάστην δόκιμον). Ἐκτὸς τούτων ὁ περὶ οὗ πρόκειται συνεταιρισμὸς διατηρεῖ δι' ἐξόδων του ἐν τῷ καταστήματι τῆς φυλακῆς ἑπτὰ ἀδελφάς, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς εἶναι ἀρχαιότεραι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτέρων καταδίκων. Ὁ συνεταιρισμὸς οὗτος τῶν Ἀδελφῶν τῆς Φρονήσεως εἶναι εἰς εἶδος τάγματος καὶ κατὰ πολλὰς πληροφορίας διευθυντῶν τῆς φυλακῆς, ὑπερτερεῖ τοῦ τῶν ἀδελφῶν Marie-Joseph ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐπιτηρήσεως καὶ τὴν διατήρησιν τῆς πειθαρχίας. Ἡ ἐπομένη ἐλαχίστη λεπτομέρεια ἀρκεῖ ὅπως δώσῃ ἰδέαν περὶ τῆς εὐσυνειδησίας, μεθ' ἧς ἐκτελοῦσι ἐκεῖνοι τὸ ἐπίπονον αὐτῶν ἔργον. Πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐσωτερικαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ καταστήματος, μαγειρεῖον, ἐργοστάσια, ἐστιατόρια, ἀπολήγουσαν ὑπὸ μεγάλῃν τιμᾷ στοάν, τὴν ὁποίαν φυλακισμένοι, φύλακες, κάποτε δὲ καὶ ἐργάται ἐξώθεν, διατρέχουσιν ἀρκετὰ συνεχῶς. Ὅπως ἐμποδισθῇ πᾶσα συνδιάλεξις καὶ ὅπως μὴ λάβῃ χώραν ἀπηγορευμένη τις ἐπικοινωνία ὑπὸ τὴν στοάν ταύτην, ἀπὸ τῆς πέμπτης ὥρας τῆς πρωίας μέχρι τῆς ὀγδόης τῆς ἑσπέρας μία μοναχὴ ἐπαγρυπνεῖ ἀκαταπαύστως, ἐκτεθειμένη εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς τῆς ἐξωτερικῆς θερμοκρασίας. Ἀκίνητος, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ τοίχου, μετὰ τοῦ ὁποίου τὴν συγχέει τὸ φαιδὸν χρῶμα τοῦ φορέματός της, δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐν τῶν ἀναγλύφων ἐκείνων ἀγαλμάτων, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὰς θύρας τῶν Γοθικῶν ἐκκλησιῶν.

Ἐκαστος ἐννοεῖ κατὰ πόσον ἡ ποινικὴ διεύθυνσις ἔχει πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἐπιτηρήσιν τῶν γυναικῶν τούτων, αἵτινες μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας ἐκτελοῦσι τὸ ἑαυτῶν καθήκον. Ἐν τούτοις ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ κρατῶνται ὅλαι ἀνεξαιρέτως αἱ κατάδικαι ὑπὸ τὴν αὐστηροτάτην πειθαρχίαν, τῆς ὁποίας ἀνέλαβον αἱ περὶ ὧν πρόκειται Ἀδελφαὶ μετὰ πάσης εὐσυνειδησίας τὴν εὐθύνην, φαίνεται ὅτι μετέδωκεν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τὸν τρόπον μετὰ τοῦ ὁποίου φέρονται πρὸς τὰς καταδίκους, σκληρότητά τινα πειθαρχικοῦ χαρακτῆρος. Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ εἶναι ἐπίσης ἀπαθεῖς πρὸς τὰς σκηνὰς τῆς βίας καὶ τῶν δακρύων καὶ νὰ δυσπιστῶσιν εἰς ἐνδείξεις ψευδοῦς καὶ ὑποκριτικῆς μετανοίας τὰς ὀπλίζει, κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦλάχιστον, δι' εἶδους τινος

ψυχρότητος ἥτις ἠδύνατο ἴσως νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν ἐκμυστηριεύσιν εἰλικρινῶν αἰσθημάτων. "Ὅταν εἰσέλθῃ τις ἀπροσδοκῆτως ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τὰ ὁποῖα ἐπιτηροῦσιν, πάντοτε ἀνὰ δύω, καθήμεναι ἐπὶ μικρῶν ἐδρῶν, ἡ μὲν κατὰ τὴν ἄκραν, ἡ δὲ κατὰ τὸ κέντρον τοῦ ἐργοστασίου, ἐγείρονται αὐταὶ καὶ χαιρετῶσι τὸν εἰσερχόμενον ἐν σιωπῇ διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Τὸ βλέμμα ὁμῶς αὐτῶν δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τῶν καταδίκων, ὥστε αὐταὶ δὲν προφθάνουσι νὰ ὠφελῶσιν οὐδὲ μιᾶς στιγμῆς ἀπροσεξίαν, ἵνα ἐπικοινωνήσωσι κρυφίως. Ἐκτὸς περιπτώσεως ἀνάγκης, δίδουσιν αὐταὶ αἱ μόνοναχαι τὸ παράδειγμα τῆς σιωπῆς, οὐδόλως πρὸς τὰς φυλακισμένας ἀποτείνουσαι τὸν λόγον. Νομίζει τις ὅτι μεταξὺ τῶν καταδίκων καὶ τῶν Ἀδελφῶν ὑπάρχει τοῖχος ἐξ ὑέλου, διὰ τοῦ ὁποίου βλέπονται χωρὶς νὰ συγχρωτίζωνται. "Ὅπως ἐννοήσῃ τις ὁποῖαν ἐπιρροὴν ἀσκεῖ εἰς τὰς γυναῖκας ταύτας ἡ πειθαρχία, ἀρκεῖ νὰ διέλθῃ βραδέως τὰ ἐργοστάσια καὶ θὰ ἴδῃ ὅτι ἐὰν μόλις ἐν βλέμμα κρύφιον ριφθῇ ἐπ' αὐτοῦ, οὐδεμία ὁμῶς κεφαλὴ θὰ στραφῇ κατόπιν τῆς διαβάσεώς του μεθ' ὅλην τὴν ἄκραν περιέργειαν τὴν ὁποῖαν κινεῖ ἐν ταῖς κεντρικαῖς φυλακαῖς ἡ ἐπίσκεψις ἀνθρώπου ἀγνώστου.

Ἐξ ἅπαντος ἡ τοσαύτη αὐστηρότης τῆς πειθαρχίας ἐπιτελεῖ ἐπὶ τοῦ ἤθους τῶν εἰς αὐτὰς εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἐπιβολή της. Ἀπόδειξις ἡ ἐπεικειστέρα καὶ γλυκυτέρα φυσιογνωμία αὐτῶν ἐκεῖ ὅπου ἡ πειθαρχία εἶναι χαλαρωτέρα. Τοιούτοτρόπως τὸ σχολεῖον τῆς φυλακῆς διευθύνεται ἐπὶ εἴκοσιν ἤδη ἔτη ὑπὸ τῆς αὐτῆς μοναχῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ὁποίας διήλθον μέχρι τοῦδε ἀναρίθμητοι κατάδικοι, ὥστε εἶχε καιρὸν καὶ ἡ καρδία αὐτῆς νὰ σκληρυνθῇ· καὶ ὁμῶς διατηρεῖ αὐτὴ τὰς περιποιητικὰς καὶ ἀφελεῖς τρόπους μοναχῆς διευθυνούσης προκαταρκτικὸν τι σχολεῖον. Αὕτη ἰδίως ἔρχεται εἰς στενωτέραν ἠθικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν κρατουμένων, καὶ τὸ οὖς αὐτῆς δέχεται ἐκμυστηριεύσεις τὰς ὁποίας φύσις ὀλιγώτερον καθαρὰ θὰ ἐδίσταζε νὰ προκαλέσῃ. «Διατί ἐζήτησας νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Νεάν Καληδονίαν;» ἠρώτησεν ὁ διευθυντῆς ἐπὶ τῇ εἰσηγήσει τῆς Ἀδελφῆς ὠραίαν κατάδικον τοῦ σχολείου, τῆς ὁποίας οἱ μεγάλοι μαῦροι ὀφθαλμοὶ ἐφώτιζον πρόσωπον ὠχρὸν καὶ κατεβεβλημένον. «Διὰ νὰ εὔρω τὸν ἐραστήν μου», ἀπεκρίθη ἀνεῦ δισταγμοῦ καὶ ἀνεῦ δυσκολίας ἡ κατάδικος. «Καὶ διὰ τί μετέβαλες ἰδέαν;» Τότε ἡ νέα ἔτα-

ράχθη ὀλίγον καὶ ἀπεκρίθη μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς: «Διότι ἡ Ἀδελφὴ μὲ συνεβούλευσε νὰ διάγω καλῶς ὅπως λάβω μίαν ἡμέραν χάριν καὶ ἐπιστρέψω πλησίον τῆς μητρὸς μου.» «Καλῶς, κόρη μου,» εἶπεν ἡ Ἀδελφὴ μετὰ γλυκύτητος. Ἐπέτυχεν αὕτη ὅ,τι ἐπεθύμει, τὴν ἀνάκλησιν αἰτήσεως ἀσυνέτου ὑποβληθείσης ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἐπικινδύνου παθῶν δεσποτείας. Ὡς χαρακτηριστικὴ δὲ λεπτομέρεια αὐτῆς προστεθῆ ὅτι ἡ νέα αὕτη ἦτο καταδεδικασμένη εἰς 8 ἐτῶν ἀναγκαστικὴν ἐργασίαν, ἐπὶ συνενοχῇ εἰς διαφόρους νυκτερινὰς ἐπιθέσεις.

Τὸ σχολεῖον εἶναι τὸ εὐθυμότερον μέρος τῆς φυλακῆς· μεγάλα παράθυρα ἀνοίγονται ὅλα πρὸς τὰ ἔξω, θρανία ἐκ μαύρου ξύλου, μεγάλοι γεωγραφικοὶ πίνακες, ἐν γένει ἡ θέα τοῦ τμήματος τούτου ἐμποιεῖ λήθην τῆς φυλακῆς. "Ὅλαι αἱ φυλακισμένας, ἡλικίας μικροτέρας τῶν τριάκοντα πέντε ἐτῶν, εἰσάγονται εἰς τὸ σχολεῖον ὅταν ἡ ἐκπαίδευσις αὐτῶν εἶναι ἐλλειπῆς, προχωρεῖ δὲ αὕτη ἱκανῶς εἰς ἀριθμητικὴν, ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν. Διδάσκεται δὲ περιπλέον ὀλίγη τις μουσικὴ καὶ ᾠδὴ εἰς ἐκείνας, αἵτινες ἔχουσι πρὸς τοῦτο φυσικὴν κλίσιν. Τὰ ᾄσματα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ προίκισις τῆς μνήμης των, εἶναι σχεδὸν πάντοτε ψαλμοὶ θρησκευτικοὶ καὶ ὕμνοι ἐκκλησιαστικοί. Ὑπὸ τοὺς ἤχους αὐτῶν κατανοίγεται ἡ καρδία ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀντιθέσεων τῆς ἐνεστώσης ἐν τῇ φυλακῇ ζωῆς καὶ τῶν ἐλπίδων, τὰς ὁποίας ἡ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνύψωσις τῆς δεήσεως γεννᾷ ἐν τῇ μυστηριώδει τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρξει.

A. A. O.

ΕΛΒΕΤΙΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ.

"Ὅταν ἀπὸ τοῦ μονοπωλίου, ὅπερ ἀσκεῖ ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκδοσιν τραπεζικῶν γραμματίων, μεταφέρωμεν τὴν διάνοιαν εἰς τὸ σύνταγμα τῆς Ἑλβετικῆς Ὁμοσπονδίας (1874), τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζον εἰς τὸν νομοθέτην τὸ δικαίωμα νὰ κανονίζῃ τὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν τραπεζογραμματίων ἀπαγορεύει ἐν τούτοις εἰς αὐτὸν νὰ δημιουργήσῃ τραπεζικὸν μονοπώλιον ὡς καὶ ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, — ἰστάμεθα ἐνώπιον τῶν ὑπαρχουσῶν νῦν τριά-

κοντα πέντε Τραπεζών εν 'Ελβετία και έρωτώμεν έαυτούς, άπωλέσθησαν άρα γε οί 'Ελβετοί και έσώθησαν οί 'Ελληνες εν τῇ τόσον αντιθέτω έξασκήσει τῆς τραπεζικῆς αὐτῆς βιομηχανίας;

Εἶναι τοιαύτη ἡ απόστασις τῶν τραπεζικῶν αποτελεσμάτων εν 'Ελβετία πρὸς τὰ εν 'Ελλάδι παρατηρούμενα, ὥστε πᾶσα σύγκρισις θὰ ἦτο καταχρηστικὴ. 'Εν μόνον σημεῖον δὲν θὰ ἦτο ἀποσκοποῦ, ὅτι ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἡ 'Ελλάς ἀριθμεῖ $1 \frac{1}{2}$ περίπου ἑκατομμύριον κατοίκων, τῆς 'Ελβετίας δὲ ὁ πληθυσμὸς ὑπολογίζεται εἰς $2 \frac{7}{10}$ ἑκατομμύρια, θέλωμεν ἀφ' ἐτέρου ἰδεῖ ὅτι ἔχει ὁ τελευταῖος τὴν τόλμην νὰ ἀντιμετωπίζη ὑπὸ τραπεζικὴν ἔποψιν τὸν Γαλλικὸν κολοσσὸν διὰ τρόπου ὅστις θὰ ἔφερε λειποθυμίαν εἰς τὴν 'Ελληνικὴν φιλοτιμίαν. Οἱ ἐξῆς ὑπολογισμοὶ τοῦ K. Damiel λύουσι ἀμέσως τὴν ἀπερίαν.

Τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον τῶν 'Ελβετικῶν Τραπεζῶν ἀναβιβάζεται εἰς 123,100,000 νέας δραχμὰς καὶ ἀντιπροσωπεύει τὰ δύο τρίτα τοῦ τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς (182,000,000 ν. δρ.). Ἡ κυκλοφορία τῶν 'Ελβετικῶν Τραπεζῶν ἐν ἔτει 1878 ἀνεβιβάσθη εἰς 82,582,000 ν. δρ. εἰς τὸ $\frac{1}{20}$ ἦτοι τῆς συγχρόνου κυκλοφορίας τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας (2,207,348,985 ν. δρ.) καὶ εἰς τὸ $\frac{1}{12}$ πρὸ αὐτῆς (1870). Αἱ ἐμπορικαὶ προεξοφλήσεις τῶν 'Ελβετικῶν Τραπεζῶν κατὰ τὸ 1878 ὑπολογίζονται εἰς 1,100,448,193 ν. δρ. καὶ ἀντιπροσωπεύουσι τὸ $\frac{1}{2}$ περίπου τῶν τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς (7,606,306,900 ν. δρ.). Ἡ γενικὴ κίνησις τῶν 'Ελβετικῶν Τραπεζῶν (νομίσματα, τραπεζογραμμάτια καὶ μεταφοραὶ) ὑπολογίζονται κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς 11,181,777,261 ν. δρ. εἰς τὸ τέταρτον περίπου τῶν τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς (42,295,176,300 ν. δρ.). Συγκρίσεις ἐπὶ τοσοῦτον ἐνδεικτικαί, ἐφ' ὅσον ὁ 'Ελβετικὸς πληθυσμὸς μόλις εἶναι τὸ $\frac{1}{13}$ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν 'Ελβετικῶν Τραπεζῶν εἶναι ἡ Τράπεζα τῆς Βέρνης συστηθεῖσα τῷ 1834. Τῷ 1850 ὑπῆρχον ὀκτὼ Τράπεζαι, τῷ 1860 δέκα καὶ ἑπτὰ, τῷ 1870 τριάκοντα καὶ δύο, τῷ 1878 τριάκοντα καὶ πέντε. 'Εν τῷ καντωνίῳ τῆς Βέρνης περιλαμβάνονται $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύριον κατοίκων καὶ ἐν τῷ καντωνίῳ τῆς Γενεύης περιλαμβάνονται 90 χιλ. κατὰίκων ὑπάρχουσιν ἀνὰ δύο Τράπεζαι. Τὸ καντόνιον Βῶδ περιέχει 220,000 κατοίκους καὶ μίαν Τράπεζαν, ἐν ᾧ τὸ Φριμποῦργ

περιέχει 108,000 κατοίκους καὶ ἕξ Τραπεζας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τρία καντόνια τὸ Σβίτζ, Ζούγ καὶ Οὐντερβάλδεν, τὰ ὅποια δὲν ἔχουσι Τράπεζαν.

Μεταξὺ τῶν 'Ελβετικῶν Τραπεζῶν ὑπάρχουσιν ἑπτές, ὡς π.χ. ἡ τῆς Βέρνης, καθ' ἃς τὰ κεφάλαια ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ τοῦ καντονίου, ἀλλὰ καθ' ἃς πρὸς τὴν χορηγίαν τοῦ δημοσίου συντρέχουσι καὶ τῶν δημοσίων ἰδρυμάτων αἱ καταθέσεις. 'Εν γένει αἱ 'Ελβετικαὶ Τράπεζαι ἔχουσι μᾶλλον τοπικὸν χαρακτήρα· ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς περιφερείαις ἐξέχουσιν ὡς εἰκὸς αἱ ἐργασίαι τῶν προεξοφλήσεων· ἀπ' ἐναντίας ἐν ταῖς ἀγροτικαῖς λειτουργεῖ πλειότερον ἢ ἐπὶ ὑποθήκη πίστις· ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ Τράπεζαι καθ' ἃς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ὅλαι αἱ δυναταὶ τραπεζικαὶ ἐργασίαι.

Μέχρι τοῦ 1870 ἡ εἰς τραπεζογραμμάτια κυκλοφορία τῆς 'Ελβετίας ἀνέβαινεν εἰς 18 ἑκατομ. ν. δρ. εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὸ μεταλλικὸν μὲν ἐλογίζετο μεταξὺ 25 καὶ 30 ἑκατομ. τὸ μετοχικὸν δὲ κεφάλαιον εἰς 91 ἑκατομ. 'Εν τούτοις ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζογραμμάτων ἀνέβη εἰς $24 \frac{1}{2}$ ἑκατομ. τῷ 1871, εἰς 31 τῷ 1872, εἰς 48 τῷ 1873, εἰς 65 τῷ 1874, εἰς 77 τῷ 1875, εἰς 80 τῷ 1876.

Ἄξιος σημειώσεως εἶναι ὁ συναλλακτικὸς ὀργανισμὸς, τὸν ὁποῖον ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς τῆς Γενεύης κατήρτισαν τῷ 1876 αἱ 'Ελβετικαὶ Τράπεζαι μεταξὺ τῶν· εἰς 24 ὑπολογίζονται νῦν αἱ προσχωρήσασαι εἰς τὸν συνεταιρισμὸν τοῦτον Τράπεζαι. Ἡ ἰδέα ἔχει ὡς ἐξῆς· τὰ τραπεζογραμμάτια τῶν συνδεδεμένων διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τούτου τραπεζῶν εἶναι δεκτὰ μεταξὺ αὐτῶν ὡς μέσα πληρωμῆς. Ἐκάστη Τράπεζα εἶναι ὑπόχρεως νὰ εἰσπράττη δωρεὰν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς τὰ ὀφειλόμενα εἰς τὰς ἄλλας ποσὰ ἐκ συναλλαγματικῶν, γραμματίων εἰς διαταγὴν, ἐπιταγῶν κλπ. καὶ νὰ πληρῶνῃ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδόμενας ἐπὶ τῆς πόλεως τῆς ἢ τῆς ἑδρας τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς ἐπιταγᾶς αὐτῶν. Δύναται περιπλέον αἱ Τράπεζαι νὰ ἐκδίδωσι ἐπιταγὰς ἐπ' ἀλλήλων πληρωτέας τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐμφάνισιν, πράγματι δὲ ἅμα τῇ ἐμφανίσει. 'Εν γένει δὲ πρὸς ἐξίσωσιν τῶν ἀλληλοχρέων λ/σμῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων τοῦ συναλλακτικοῦ ὀργανισμοῦ Τραπεζῶν ὑπάρχει Κεντρικὸν Γραφεῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς ἐν Ζυρίχῃ Τραπεζῆς, τὸ ὁποῖον λει-

ζουργεῖ κατὰ τὰς αὐτὰς περίπτου βάσεις τοῦ ἐν Λονδίῳ Clearing House, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι δὲν συνέρχονται περιοδικῶς ἀπεσταλμένοι τῶν Τραπεζῶν, ἀλλὰ τὸ Κεντρικὸν Γραφεῖον διαρκῶς κρατεῖ αὐτὰς εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἐν πράγματι ἰσορροπίαν τῶν πιστοχρεώσεων. Ἴνα ἐννοηθῇ τὸ ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἐμπορίου ἀποτέλεσμα τοῦ συναλλακτικοῦ τούτου ὀργανισμοῦ τῶν Ἑλβετικῶν Τραπεζῶν, ἀρκοῦσιν αἱ ἐπόμενοι ἀριθμοὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἔτει 1878 ἐργασιῶν τῆς ἐν Βάλῃ π. χ. Τραπεζῆς 258 ἑκατομμύρια, τῆς ἐν Ζυρίχῃ 279, τῆς ἐν Γενεύῃ 234 κλπ.

Δὲν εἶναι ἀπο σκοποῦ νὰ ρίψωμεν τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν μερισμάτων, τὰ ὅποια αἱ κυριώτεραι Ἑλβετικαὶ Τράπεζαι διένειμαν εἰς τοὺς μετόχους των κατὰ τοὺς ἰσολογισμοὺς τῆς 31 Δεκεμβρίου 1878. Αἱ ἐν Βῶδ καὶ Νευσατέλῃ 8 τοῖς $\frac{1}{2}$ %, αἱ ἐν Τεσίνη, Βάλῃ καὶ Σαφάουζεν 7, αἱ ἐν Βέρνη καὶ Γκλάρη 6 $\frac{1}{2}$ %, αἱ ἐν Γενεύῃ, Λυκέρνη, Ἀργοβία, Σολαίρη, Τυργοβία καὶ Τογγενβούργ 6, αἱ ἐν Φριβούργ καὶ Ζυρίχῃ 5, ἢ ἐν Σαντ-Γκάλ 4 $\frac{1}{2}$ κλπ.

ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς τραπεζικῆς μικρότητος, πρὸς τὴν ὁποίαν τμήματά τινα τῆς ἐπαρχιακῆς διαμοιράσεως τῆς Ἑλλάδος ἠδύναν οὐ πάνυ ὠφελίμως νὰ ἀντλήσωσι γόνιμα παραδείγματα ἐκ τῆς Ἑλβετικῆς πρακτικῆς, αἱ ἐπόμεναι τοῦ 1878 πληροφορίαι εἶναι ἀξίαι ἰδιαίτερας προσοχῆς. — Τράπεζα Leithcassa ἐν Γκλάρῃ· μετοχικὸν κεφάλαιον 1,000,000 ν. δρ., μεταλλικὸν ἀποταμίευμα 209,476 ν. δρ., τραπεζογραμμάτια 300,000, προεξοφλήσεις 381,532, ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ὀφειλετῶν 1,302,000, πιστωτῶν 1,685,825, μέριστα 6 τοῖς $\frac{1}{2}$ %. — Τράπεζα τοῦ Λαοῦ ἐν Γκρυέρῃ· μετ. κεφ. 508,800 ν. δρ. μεταλλ. ἀποταμ. 60,353, τραπεζογραμ. 161,300, προεξοφλήσεις 775,221, ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ὀφειλετῶν 261,147, πιστωτῶν 330,911, μέρισμα 4 τοῖς $\frac{1}{2}$ %. — Τράπεζα Πίστεως Γκρυέρῃς· μετ. κεφ. 500,000 ν. δρ. μεταλλικ. ἀποταμ. 89,951, τραπεζογραμ. 166,660, προεξοφλ. 822,509, ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ὀφειλετῶν 690,162, πιστωτῶν 558,841, μέρισμα 6 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{2}$ %. — Τράπεζα Ταμειουτηρίου Οὐρί· μετ. κεφ. 100,000, μετ. ἀποταμ. 125,914, τραπεζογραμ. 240,000 προεξοφλ. 110,789, ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ὀφειλετῶν 256,208, πιστωτῶν 161,091, μέρισμα 5 τοῖς $\frac{1}{2}$ %. —